

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Eugenika ve Spojených státech amerických a

Velké Británii

Vlastimil Judytka

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

Eugenika ve Spojených státech amerických a

Velké Británii

Vlastimil Judytka

Vedoucí práce:

Prof. RNDr. Ivo Budil, Ph.D., DSc.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat prof. RNDr. Ivo Budilovi, Ph.D., DSc. za odborné vedení práce, cenné rady a trpělivost.

Obsah

1 ÚVOD	1
2 CO JE EUGENIKA?	2
2.1 Eugenické praktiky	5
2.2 Úkoly eugeniky.....	6
2.3 Historie eugeniky	8
3 EUGENICKÉ Hnutí VE VELKÉ BRITÁNII.....	10
4 EUGENICKÉ Hnutí VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH	17
4.1 Sterilizační zákony a jejich alternativy ve vybraných státech USA.....	26
4.1.1 Indiana	27
4.1.2 Kalifornie.....	28
4.1.3 Virginie.....	29
4.1.4 Severní Karolína.....	30
4.1.5 Michigan	32
4.1.6 New York	33
4.1.7 Arkansas.....	33
4.1.8 Florida.....	34
4.1.9 Kentucky.....	35
4.1.10 Maryland.....	36
4.1.11 Nevada	36
5 POROVNÁNÍ PŘIJETÍ EUGENICKÉHO Hnutí VE VELKÉ BRITÁNII A USA	36

6	EUGENICKÉ Hnutí VE SKANDINÁVII	38
6.1	Švédsko	39
6.2	Finsko	40
6.3	Norsko.....	41
6.4	Dánsko	41
7	ZÁVĚR	43
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	46
8.1	Literatura	46
8.2	Internetové zdroje	49
9	RESUMÉ	50
10	SEZNAM PŘÍLOH	51
11	PŘÍLOHY.....	52

1 ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá eugenickým hnutím ve Velké Británii a Spojených státech amerických, především vývojem hnutí v první polovině 20. století a rozdílným přijetím eugenických myšlenek v Británii a USA. Dále se práce zaměří na přijetí či nepřijetí eugeniky a eugenických zákonů ve vybraných státech americké federace, zejména pak na přijetí či nepřijetí sterilizačních zákonů. Práce se bude rovněž zabývat tím, co je to eugenika, nastíní historický vývoj eugeniky a také eugenické hnutí ve skandinávských státech.

Metodologií práce bylo shromáždění adekvátních literárních pramenů, následná komparace a rozbor těchto literárních pramenů a na jejich základě vypracování odborného textu. Jako hlavní literární zdroje mi posloužili I. T. Budil, F. Galton, K. Hrubý, Ch. B. Davenport, J. Kriegerbecková, L. Darwin, D. MacKenzie, F. Dikötter, R. Hansen a D. King, A. Spektorowski a E. Mizrachi, J. Relichová, S. J. Gould, A. Brožek, B. Foustka. Dále zejména 3 internetové zdroje: Eugenics Archive, spravovaný laboratořemi Cold Spring Harbor, práce pojednávající o eugenice od J. Relichové a Z. Dolejšího a Eugenics: Compulsory Sterilization in 50 American States, pojednávající o výsledcích výzkumu L. Kaelbera.

První kapitola s názvem Co je Eugenika? pojednává o eugenice a o její obecné charakteristice. Následují 3 podkapitoly zabývající se eugenickými praktikami užívanými v praxi, dále úkoly, které si eugenika stanovila a také nastíněním historie eugeniky s pohledem na eugeniku v současnosti.

Druhá kapitola se jmenuje Eugenické hnutí ve Velké Británii a zabývá se historií a vývojem eugenického hnutí ve Velké Británii, kde eugenika vlastně vznikla, ale britská společnost z několika důvodů

eugenické myšlenky nikdy nepřijala a tak nedošlo v Británii k žádnému většímu aplikování eugeniky v praxi.

Třetí kapitola nese název Eugenické hnutí ve Spojených státech amerických a pojednává o historii a vývoji eugenického hnutí v USA, kde došlo k přijetí eugenických myšlenek americkou společností a eugenika zde byla hojně uplatňována v praxi v podobě eugenických zákonů. V rámci eugeniky došlo dokonce k legalizování sterilizačních zákonů v mnoha státech americké federace, zbylé státy federace často užívaly jiné eugenické praktiky namísto sterilizace, o tom pojednává podkapitola Sterilizační zákony a jejich alternativy ve vybraných státech USA.

Čtvrtá kapitola s názvem Porovnání přijetí eugenického hnutí ve Velké Británii a USA nabízí pohled na porovnání přijetí eugenických myšlenek v USA a Velké Británii a zabývá se důvody, proč byla eugenika ve Velké Británii odmítána a proč byla naopak v USA přijímána.

Pátá kapitola se jmenuje Eugenické hnutí ve Skandinávii a nastiňuje přijetí eugeniky v často opomíjených skandinávských státech (Finsko, Norsko, Švédsko a Dánsko), kde dokonce byly přijaty sterilizační zákony a například Švédsko se v počtu sterilizovaných jedinců může porovnávat s USA, v obou zemích bylo provedeno více než 60 000 eugenických sterilizací.

2 CO JE EUGENIKA?

Pojem eugenika pochází z řeckého eu – dobrý a genos – rod, neboli dobře narozený. Tento pojem označuje vědeckou snahu o biologické zdokonalení lidstva, je to nauka o zlepšení dědičného základu populace skrze různé praktiky, nejčastěji například aplikováním umělého výběru na lidskou populaci. Opakem eugeniky je dysgenika, označující

zhoršování dědičného základu populace [Relichová 1999: 67; Kriegerbecková 2005: 73].

Pojem eugenika poprvé použil britský badatel Francis Galton (1822-1911) v roce 1883. Galton byl průkopníkem moderní statistiky, tvůrce Galtonových zákonů genetiky, stál u zrodu daktyloskopie, je autorem studie o měření inteligence *Hereditary Genius* (1869) a bratranec Charlese Darwina [Budil 2001: 564; Gould 1998: 99-101]. Galtona ovlivnilo Darwinovo dílo *O původu druhů* z roku 1859 [Spektorowski, Mizrachi 2001: 335; Galton 1908: 287], kde Darwin popisuje svoji evoluční teorii, založenou na přírodním výběru, který umožňuje přežití a rozmnožování jedincům lépe přizpůsobeným danému životnímu prostředí a jeho podmínkám. Jedinci málo přizpůsobeni těmto životním podmínkám mají menší nebo žádnou šanci na přežití a rozmnožování. Galton aplikoval Darwinovu evoluční teorii na lidskou společnost a došel k závěru, že rozvoj moderní medicíny a lidské společnosti narušuje působení přírodního výběru a tím umožňuje přežít a rozmnožovat se i jedincům, kteří by byli z procesu rozmnožování dávno vyselektováni. Tito přeživší jedinci se pak mohou dále rozmnožovat a předávat svému potomstvu vlastnosti, které nejsou příliš vhodné pro přežití a následkem toho dochází k fyzické a psychické degeneraci lidstva [Brožek 1922: 85-87]. Galton tedy přišel s tvrzením, že je potřeba zasáhnout proti dědičnému zhoršování populace a tento vývoj společnosti zvrátit. I sám Charles Darwin ve svém díle *The Descent of Man, and Selection in Relation to Sex* (1871) upozorňoval na nebezpečí z rozmnožování bezstarostných, neřestných a vadných lidí, na škodlivé účinky moderní medicíny a že je třeba tomuto čelit uchováním přírodního výběru a zavedením umělého výběru [Foustka 1904: 12-13; Spektorowski, Mizrachi 2001: 335]. Objevuje se i pojem diferenční plodnost, tedy, že chudí, hlavně ti s nevhodnými dědičnými vlastnostmi, se množí mnohem rychleji, zatímco lidé z vyšších vrstev s vhodnými dědičnými vlastnostmi mají menší počet dětí. Je tedy potřeba snížit

množení podřadných a zároveň zvýšit množení nadřazených [Hrubý 1948: 218-219; Darwin 1932: 8]. K tomu měla pomoci nově vzniklá vědecká disciplína, eugenika. Galton ovšem neviděl eugeniku jen jako prostředek zabraňující zhoršování dědičného základu, ale viděl v ní i potenciál zlepšení lidstva: „To, co příroda dělá slepě, pomalu a nemilosrdně, může člověk činiti prozřetelně, rychle a laskavě” [Galton 1909: 47]. Proto rozlišoval eugeniku na negativní a pozitivní.

Negativní eugenika měla zabránit neustále se zrychlujícímu šíření nepříznivých vlastností, nežádoucích dědičných znaků a patologických jevů skrze sociální kontrolu [Budil 2003: 131]. Nejčastěji se jednalo o nějaké omezení sňatků jedinců z rodin postižených špatnými a nevhodnými dědičnými vlastnostmi nebo dokonce omezení reprodukce takovýchto jedinců, zejména v případě sňatků a reprodukce dvou takto dědičně postižených jedinců. Děti těchto jedinců by totiž opět podělily především špatné a nevhodné vlastnosti [Hrubý 1948: 197-198; Darwin 1932: 29-33]. S tím by mohla pomoci pozitivní eugenika.

Pozitivní eugenika je postavena na opačné myšlence než eugenika negativní, a to v šíření lepších a příznivých vlastností a dobrého psychického a fyzického zdraví. Je to obdoba šlechtitelství, kdy se tyto pozitivní vlastnosti budou šířit do budoucna skrze sňatky z rodin s dobrými a vhodnými dědičnými vlastnostmi a následné plození dětí s lepšími vlastnostmi a lepším zdravím jako mají rodiče nebo ještě lepší než mají jejich rodiče. Případně lze povolit sňatek a reprodukci jedince z rodiny se špatnými dědičnými vlastnostmi a jedince z rodiny s dobrými dědičnými vlastnostmi, protože jejich potomci by nebyli již tak postiženi těmito špatnými dědičnými vlastnostmi a při dalších takovýchto sňatcích v následujících generacích by došlo ke snížení nebo dokonce k vymizení těchto špatných a nevhodných vlastností z lidské populace [Hrubý 1948: 197, 201-203; Brožek 1922: 105-107]. Lidé pocházejí ze zvířat a zvířata mohou být zlepšena po mnoha stránkách skrze šlechtitelství, tak proč nevyužít těchto zkušeností i u lidí [Darwin 1932: 1-5].

2.1 Eugenické praktiky

Mezi nejčastější eugenické praktiky jak docílit zlepšení dědičného základu populace byly již zmíněné zákony omezující nebo upravující sňatky. Eugenici chtěli zavést zákony, díky kterým by se partneři mohli vzít až poté, co by dostali osvědčení o úspěšně vykonaném eugenickém vyšetření před svatbou, během kterého by se nepřišlo na žádné překážky bránící sňatku, jako například již zmíněné špatné dědičné vlastnosti u obou partnerů. Rovněž chtěli zákaz sňatků mezi blízkými příbuznými, jako jsou bratřenci a sestřenice [Fournad 1929: 171-172; Manson 1912: 127-128]. Mnozí takovéto návrhy zákonů upravující vstup do manželství kritizují jako zásah do soukromého života lidí. Eugenici se brání, že do instituce manželství a lidských vztahů už bylo zasahováno dříve a stále se do něj zasahuje různými nařízeními, které si ani často neuvědomujeme, například endogamie, exogamie, monogamie nebo i církevní celibát [Galton 1909: 49-59]. Eugenici se zároveň snaží zachovat instituci manželství a staví se proti rozvodům, jelikož v neúplných rodinách se děti často stávají přítěží a jsou zanedbávány [Darwin 1932: 6-7]. Zákony upravující sňatek, pokud by byly zavedeny, by podle eugeniků mohly zabránit mnohému utrpení. Nejenže by se snížil výskyt špatných dědičných vlastností a došlo k jejich časnému odhalení, ale dále by se tím mohlo zamezit neuváženým sňatkům a tím i rodinným skandálům a rozvodům [Fournad 1929: 172-175].

Sterilizace je další a také nejkontroverznější eugenický způsob zlepšení dědičného základu. Pokud by se nechali dědičně postižení a nevhodní jedinci sterilizovat a neměli děti, nemohly by se jejich nevhodné dědičné vlastnosti šířit a tím by došlo ke zlepšení dědičného základu populace. Sterilizace může být dobrovolná se souhlasem pacienta nebo nařízená, vynucená zákonem bez souhlasu pacienta. Sterilizace byla všeobecně kritizována jako nevratný zásah do života jedince a ze strachu, že sterilizovaní lidé budou pak sexuálně

promiskuitní a společností se budou šířit pohlavní nemoci. Eugenici sterilizaci obhajovali například jako ochranu společnosti před sexuálními trestnými činy a trest za tyto činy [Manson 1912: 128; Darwin 1932: 39-43]. Eugenici rovněž odůvodňují, že sterilizovaní jedinci, kteří nejsou svojí plodností už více nebezpečím pro společnost, mohou být propuštěni z opatrovnických institucí a mohou žít mimo tyto ústavy [Oswald 1930: 72-73].

Segregace spolu s antikoncepcí jsou dalšími dvěma způsoby, jak zamezit reprodukci jedinců s nevhodnými dědičnými vlastnostmi, ovšem nejsou tak radikální jako sterilizace. Při segregaci se umístí nevhodní jedinci do opatrovnických ústavů a státních institucí, kde je o ně postaráno a zároveň jsou tímto pobytem vyjmuti z reprodukce. Segregace je ovšem kritizována kvůli omezení svobody jedince [Manson 1912: 129]. Antikoncepce šířená mezi nevhodné jedince rovněž zabraňuje jejich rozmnožování. Antikoncepce zároveň pomáhá ke snížení populace, obzvláště v chudých rodinách, kde už takhle mají mnoho dětí a mnoho nevhodných dědičných vlastností, které takto dále šíří. Antikoncepce je jako sterilizace kritizována ze strachu z nezřízeného sexuálního života a šíření pohlavních nemocí [Darwin 1932: 34-38].

2.2 Úkoly eugeniky

Prvním úkolem eugeniky je sběr dat a vědeckého materiálu, který může být získáván specializovanými pracovníky přímo v terénu nebo v záznamech různých institucí, jako jsou školy a školky, věznice, různé opatrovnické ústavy nebo soudy. Tento materiál bude následně roztříděn, posuzován odbornými lékaři nebo biology a dále zkoumán [Brožek 1922 101-104]. Důležitým bodem tohoto úkolu je studium rodinných genealogií [Davenport 1911: 239-240].

Druhým úkolem je interpretace získaného materiálu a poznání faktů a to nejen jako vědecky zpracovaný materiál v knihách, vědeckých časopisech a na odborných přednáškách, ale i zpopularizovanou formou pro širší veřejnost, aby byla eugenika ve společnosti co nejvíce známa a uznávána. Je potřeba velké lidové informovanosti o eugenice, jejich poznáních o dědičnosti a cílech práce, aby se lidé eugeniky a jejich reforem nebáli [Hrubý 1948: 207-208; Brožek 1922: 104-107]. Eugenici se snaží zejména působit na mladé lidi a jejich ideály, protože mladí a jejich budoucí potomci jsou hlavní oblastí zájmu eugeniků. Jenom tak je možné zabránit například špatným sňatkům z pohledu dědičnosti z důvodu neinformovanosti mladých lidí před svatbou [Davenport 1911: 4; Hrubý 1948: 206-207].

Třetím a hlavním úkolem eugeniky je za souhlasu veřejného mínění zakročení vůči jedincům, kteří jsou svým neuváženým jednáním a špatnými dědičnými vlastnostmi nebezpečím pro budoucí zušlechtění lidstva, ať už se jedná o sterilizaci, segregaci nebo jen lékařské poradenství pro jedince či snoubence před manželstvím a šíření antikoncepce [Brožek 1922: 107-111]. Mezi takto identifikované jedince patří lidé s různými dědičnými chorobami a defekty, mentálně zaostalí nebo tělesně postižení a dále také chudí, zločinci a alkoholici, protože i zde hraje dědičnost svoji roli. Jedná se o lidi, kteří žijí často necivilizovaným životem a jsou závislí na státní podpoře a pomoci. Proti těmto jedincům je pak třeba zasáhnout, aby nedocházelo ke zhoršování lidstva [Darwin 1932: 69]. Dále eugenici argumentují, že se mnozí z těchto jedinců nedokážou postarat o své děti a že se tudíž ušetří mnoho peněz daňových poplatníků, kterými se již nebudou muset dotovat státní ústavy a instituce (zejména při zavedení sterilizace těchto jedinců) a hlavně se sníží rozpočet na sociální podporu těchto jedinců [Darwin 1932: 56-61; Hrubý 1948: 198-199].

2.3 Historie eugeniky

Galton nebyl první, kdo se zabýval ovlivňováním fyzických nebo mentálních vlastností lidské populace. Již ve starověku existovala idea regulace sňatků u Platóna v díle *Ústava*, kde se takto snažil zajistit dokonalejší potomstvo třídy strážců: ... je nutné, aby se nejlepší muži stýkali s nejlepšími ženami co nejčastěji, a nejhorší s nejhoršími naopak co nejméně často. A potomky prvních je třeba vychovávat, potomky druhých ale ne, má-li být naše stádo vynikající (...) Dětem horších rodičů anebo dětem s nějakou vadou, které se narodily těm lepším, dají, jak náleží, zmizet na nějakém zapovězeném a skrytém místě.” [Platón 1993: 234-235] Platón rovněž navrhuje předpisy upravující sňatky a plození potomků, jako například stanovení počtu sňatků k udržování stabilního počtu obyvatel nebo dokonce rozmezí let, kdy by se ženy a muži měli rozmnožovat [Platón 1993: 233-237]. Za předchůdce bychom mohli považovat i Thomase Roberta Malthuse (1766-1834), který byl inspirací pro Darwina a který volal po přísnějším dozoru nad chudými prostřednictvím redukce sňatků a sociálních podpor, aby se snížila jejich porodnost, čímž by se zabránilo sociálním nepokojům [Relichová, Dolejší 2006: 7].

V průběhu 19. století dochází v západních státech k velikým změnám napříč společnostmi, způsobených převážně rychlou industrializací a urbanizací. Tyto změny napomohly ke vzniku nových sociálních problémů, především ke vzniku velkých chudinských čtvrtí plných podvyživených rodin s minimální mzdou, rychle se šířících nemocí jako je tuberkulóza, různými duševními a tělesnými poruchami a vysokou kriminalitou. Pro tyto jevy se vžil název degenerace, především díky stejnojmenné knize *Degenerace* (1892) od maďarského lékaře a sionisty Maxe Nordaua (1849-1923), který spojoval degeneraci s modernismem [Kriegerbecková 2005: 74; Budil 2001: 563-564]. Počátkem 20. století pak dochází k objevení Gregora

Mendela (1822-1884) a jeho zákonů dědičnosti [Brožek 1922: 15-18; Hrubý 1948: 7-8]. Příhodná doba a prostředí pro vznik eugeniky.

Eugenika si rychle našla své příznivce, ale i odpůrce. I přes hlasy odpůrců se eugenika rozšířila z Velké Británie do mnoha zemí po celém světě (Francie, Německo, USA, Latinská Amerika, Skandinávie i Japonsko), kde našla různá uplatnění, ať už jen jako rétorika nebo jako eugenika uplatněná v praxi v podobě rozličných eugenických zákonů a nařízeních. Nikdy ovšem nevytvořila jednotný myšlenkový proud, každá země měla svá vlastní specifika.

Po celém světě se zakládaly eugenické instituce a střediska, které měly za úkol studium místních populací, sběr statistických dat pro možnosti eugenického šlechtění populace a hlavně šíření idejí eugeniky. Německo například zakládá svoji Společnost pro rasovou hygienu již v roce 1905 a Velká Británie v roce 1907 (Eugenics Education Society), jejich příkladu následuje USA (1910), Švédsko (1910) nebo Francie (1912) [Kriegerbecková 2005: 76-78]. K šíření eugenického hnutí a jeho myšlenek přispěly i mezinárodní kongresy, v roce 1911 v Drážďanech a v roce 1912 v Londýně [Kriegerbecková 2005: 76; Budil 2001: 564]. Hodně napomohla i první světová válka, kdy podle mnohých badatelů došlo ke zhoršení populace ještě více v důsledku povolání statných a zdravých mužů do války, kdy se jich mnoho nevrátilo a doma zůstávali jen ti, co se pro armádu nehodili, tehdy byla degenerace společnosti ještě více viditelná [Foustka 1904: 37-39].

Eugenika se v mnoha státech stala součástí sociální politiky státu, poté čekají eugenické zákony a nařízení na schválení v některých státech už jen pár let, například kontroverzní sterilizační zákon byl přijat v Dánsku v roce 1929 a ve stejném roce i ve Švýcarsku, v Německu v roce 1934, ve stejném roce také v Norsku a Švédsku, rok poté ve Finsku. Výjimku tvoří Velká Británie, která

sterilizační zákon nikdy nepřijala, a USA, které jako celek také sterilizační zákony nepřijaly, ale některé státy federace je přijaly samostatně, jako například Indiana již v roce 1907 [Relichová, Dolejší 2006: 10; Dikötter 1998: 468-473].

Eugenika v některých státech začala ztrácet svůj vliv v druhé polovině 20. století, v důsledku rostoucí kritiky ze strany vědců z různých oborů a katolické církve. Napomohlo k tomu i odhalení eugenického hnutí v nacistickém Německu po druhé světové válce, kde nacisté eugeniku zneužili pro své experimentální účely a k likvidaci nežádoucích jedinců. V některých státech pak veřejnost eugeniku důrazně odsuzovala a mnozí vědci se od ní distancovali. I přesto v mnoha státech vydržely sterilizační zákony a jiná eugenická nařízení mnohdy až do 70. let 20. století [Dikötter 1998: 476-477].

Eugenika přetrvala až do současnosti a dnes pečuje spíše o zdraví jedince než o zdraví celé populace v podobě genetického poradenství a jako diagnostika dědičných vad a poruch plodu v průběhu těhotenství [Blažek 2009: online; Relichová 1999: 83-85; Dikötter 1998: 477-478]. Stále existují eugenické programy, ale jen jako lékařská prevence, například v židovské komunitě existuje organizace Dor Yeshorim zabývající se snížením výskytu některých dědičných chorob skrze genetický screening [Blažek 2009: online]. V budoucnosti pak hrozí v důsledku rozvoje genového inženýrství návrat myšlenek eugenického hnutí [Blažek 2009: online; Relichová 1999: 83-85; Dikötter 1998: 477-478].

3 EUGENICKÉ HNUTÍ VE VELKÉ BRITÁNII

Velká Británie bývá obecně označována jako místo, kde vznikla eugenika a odkud se eugenické hnutí rozšířilo do dalších států. Počátky eugeniky zde můžeme hledat už od roku 1860, kdy Galton

publikuje první práce, ve kterých ukazuje na dědičnost výjimečných duševních schopností u rodin odborných elit, jako je například rodina Darwinů. Od té doby se snažil o zasedání eugenického programu pro včasné a pečlivě uzavíraná manželství a o vysokou plodnost nejschopnějších. Galton neviděl eugeniku jen jako menší reformu, spíše ji viděl jako základ pro nové vědecké a evoluční náboženství vyžadující velké a rozsáhlé společenské změny [MacKenzie 1975: 507]. Sám Galton definuje eugeniku jako „studium vlivů, schopných po stránce tělesné nebo duševní zlepšit či zhoršit plemenné vlastnosti příštích generací lidské společnosti.“ [Hrubý 1948: 7]

Eugenika se ve Velké Británii těšila z podpory kulturní a vědecké elity a mnoha politiků. Mezi následovníky Francise Galtona a eugeniky ve Velké Británii patřil například jeho žák Karl Pearson (1857-1936), představitel biometrické školy, která řešila otázky dědičnosti pomocí matematiky a statistiky [Galton 1908: 320-321]. Pearson přispěl k teorii dysgeniky, zabýval se objasněním problému tzv. regrese k průměru a rovněž dědičností inteligence, kdy došel matematicky k závěru, že inteligence je do určité míry kontrolována dědičností [Field 1911: 26; Relichová 1999: 69-70]. Dále profesor fyziologie John Berry Haycraft (1857-1922), propagující eugeniku opírající se o teze sociálního darwinismu v knize *Darwinism and Race Progress* (1895) nebo filozof Francis Herbert Bradley (1846-1924). Do diskuze o eugenice přispěl i britský dramatik a spisovatel George Bernard Shaw (1856-1950), spisovatel Herbert George Wells (1866-1946) nebo přírodovědec Julian Sorell Huxley (1887-1975), syn viktoriánského biologa Thomase Henryho Huxleye, zastávající evoluční teorie [Budil 2001: 564].

Eugenika ve Velké Británii sloužila spíše jako ideologie střední třídy, měla sloužit jako legitimizace společenského postavení střední třídy a zlepšení jejího postavení [MacKenzie 1975: 501, 509]. Eugenici vystupovali proti nižší třídě a dokonce zastávali myšlenku, že dědičná šlechta a její plutokracie musí skončit, jelikož zděděné tituly a

bohatství mají taktéž špatný vliv na člověka a způsobují tím degeneraci původně zdravé populace, protože si mnohé prominentní rodiny po celé generace vybírají manžele a manželky podle majetku a často v rámci své rodiny. Někteří se dokonce pustili i do kritiky stávající vládnoucí skupiny pro její neschopnost efektivně a vědecky spravovat moderní společnost a odsoudili kapitalistickou společnost pro její dysgenickou povahu [MacKenzie 1975: 507, 510-511]. Vývoj britského eugenického hnutí pak můžeme sledovat v rámci čtyř hlavních mezníků, jedná se o městskou krizi v roce 1880, búrské války (1899-1902), první světová válka spolu se světovou recesí a vzestup německého nacismu (1929-1934) [MacKenzie 1975: 517].

Před rokem 1880 nelze hovořit o eugenice jako o hnutí, ale od roku 1880 se už eugenika stala tématem veřejných diskuzí knih a článků, zároveň se do popředí čím dál více dostávala negativní eugenika jakožto prostředek ke snížení porodnosti nižší třídy. I eugenická propaganda se více soustřeďovala na ty „nevhodné“ než na „vhodné a zdravé“. Ovšem nikdy se britští eugenici zcela jasně neshodli v tom, kdo přesně patří mezi ty nevhodné jedince. Galton a ostatní eugenici nechtěli zcela snížit porodnost všech skupin nižší třídy, to nebylo v jejich zájmu, například dělníci byli společensky nezbytní. Chtěli hlavně zlepšit disciplínu, postavu a inteligenci dělnické třídy tím, že odstraní její nejslabší a nejnižší články, nevhodné jedince [MacKenzie 1975: 503, 512-517].

Sociálním problémem pro střední třídu tedy nebyla pracující třída jako celek, alespoň ne od počátku, ale jen její část, která se vyznačovala sociálním postavením nižším, než měl pracující dělník, hladověním a životem převážně na ulici. Tato početná skupina byla lokalizována především v Londýně, nejhorší situace už od roku 1860 byla v londýnském East Endu, který byl synonymem pro chudobu a hospodářské problémy. Střední třída se bála, že by se East End mohl v budoucnu stát místem nepokojů, jelikož byl politicky nestabilní a bylo

třeba zde zavést sociální kontrolu. Otázka sociální kontroly se rovněž dostávala do popředí nejen kvůli nebezpečí plynoucí od chudých, ale rovněž kvůli myšlence, že chudí ve městech psychicky a fyzicky degenerují. Tato degenerace byla zřejmější ve srovnání chudých z městských slumů se silnými a zdravými dělníky z venkova. Sám Galton byl zastáncem teorie městské degenerace, která říká, že městské podmínky způsobily degeneraci přistěhovalců z venkova [MacKenzie 1975: 514-515].

Prvním pokusem o řešení problému městské degenerace bylo založení Charity Organisation Society v roce 1869, která se snažila zavést sociální kontrolu prostřednictvím organizované selektivní dobročinnosti a vyškolených terénních pracovníků. Ale díky prohlubující se městské krizi a mnoha městským nepokojům a výtržnostem v průběhu 80 let. 19. století započalo nové hledání odpovědi na problém degenerace městského obyvatelstva. Moderní imperialistický stát totiž potřeboval zdatnou, vhodnou a loajální dělnickou třídu, zbytek (skupina tzv. nevhodných jedinců) musí být izolován od této dělnické třídy a neutralizován nebo eliminován [MacKenzie 1975: 516].

Pro mnohé se tak vyřešení tohoto městského problému stalo předpokladem pro přežití britského impéria, které čelilo zvýšené zahraniční hospodářské soutěži, koloniálním válkám a hrozbě války mezi světovými impérii. Řešení úpadku nižší třídy se stalo více urgentním v době búrské války (1899-1902), kdy muselo být odmítnuto armádou až 60 procent dobrovolníků z řad dělníků, protože nesplňovali minimální standardy fyzické zdatnosti [MacKenzie 1975: 516]. Špatné fyzické zdatnosti a morálnímu stavu těchto branců byly přičítány i prvotní neúspěchy v búrské válce a tak došlo k dalšímu šíření eugenických myšlenek. Již zmiňovaný Karl Pearson vydává roku 1905 svoji knihu *National Life from Standpoint of Science*, kde

poukazoval na nutnost zvýšit národní výkonnost pomocí vědeckých metod [Budil 2001: 564; Field 1911: 18].

V letech 1900 až 1914 dosáhla eugenika institucionálního vyjádření a mnoha úspěchů, zejména zřízení eugenické laboratoře na univerzitě v Londýně a v roce 1907 založení první eugenické společnosti Eugenics Education Society, která měla lobovat za eugeniku ve vládě [Mackenzie 1975: 516] a v jejímž čele stál mezi lety 1911 až 1928 Leonard Darwin (1850-1943), syn Charlese Darwina [Budil 2001: 564]. Mezi další členy patřili mnozí významní biologové a sociologové, například Ronald Fisher (1890-1962), Julian Sorell Huxley, J. B. S. Haldane (1892-1964) nebo psycholog Cyril Burt (1883-1971) [Relichová 1999: 74-75]. Eugenikou se muselo zabývat i ministerstvo vnitra, od kterého vyžadovaly školské výbory a městská zastupitelstva schválení zákona omezující reprodukci těch, kteří toho „nejsou hodni“ skrze stovky peticí, které mu posílaly od roku 1908. Všechny tyto snahy byly bezvýsledné, protože ministr vnitra Herbert Gladstone (1854-1930) nebyl velkým příznivcem eugeniky. To se změnilo roku 1910, kdy ho vystřídal na ministerském křesle Winston Churchill (1874-1965), který byl naopak skalním zastáncem eugeniky a tak byl v roce 1913 schválen zákon o duševních poruchách, který nařizoval nucenou hospitalizaci jedincům s duševními defekty a tím vlastně znemožňoval jejich rozmnožování. Ale i odpůrci eugeniky dosáhli svého vítězství, když ze zákona byly vypuštěny paragrafy bránící rozmnožování těchto jedinců a regulující jejich sňatky. V roce 1912 se v Londýně konal první mezinárodní kongres o eugenice, kterého se účastnili i bývalý premiér Arthur J. Balfour (1848-1930) a Winston Churchill [Relichová, Dolejší 2006: 9; Mackenzie 1975: 518].

Ovšem po konci první světové války v roce 1918 se zdá, že se eugenika, hlavně ta negativní, začíná postupně vytrácet z Velké Británie, protože postrádá politickou důvěryhodnost. Po dalších nepokojích po roce 1920 (například generální stávkou 1926) se objevují

hlasy, že hrozí nebezpečí od dělnické třídy jako celku, jelikož již nešlo lokalizovat nějaké menší skupiny, protože původní londýnská místa nepokojů a chudoby byla již v průběhu 20. a 30. let 20. století prosperující. Politici začali vyjednávat s dělnickými odbory a pro eugeniky zde již nezbylo místo, ani když ustoupili od svých požadavků (například místo nařízené sterilizace žádali aspoň sterilizaci dobrovolnou) [MacKenzie 1975: 518-519]. Dělnické hnutí se rovněž spojilo s katolickou církví v antisterilizační koalici [Hansen, King 2001: 256].

Eugenické hnutí opět zažilo úspěch v roce 1924, když byl jmenován výbor pod vedením Arthura Henryho Wooda (1870-1964), který měl za úkol přezkoumat postup při zjišťování počtu duševních defektů. Výbor se skládal z mnoha eugeniků (například Cyril Burt, Evelyn Fox nebo A. F. Tredgold) a brzy se připojil svojí zprávou o situaci (1929) k tehdy rozšířenému strachu, že se míra duševních poruch zvyšuje. Tato zpráva dopomohla k tomu, aby Eugenics Education Society zintenzivnila své lobování v parlamentu ve prospěch sterilizace. Vytvořila výbor pro legalizaci eugenické sterilizace spolu s návrhem sterilizačního zákona a snažila se pro něj najít podporu. V roce 1931 proběhlo parlamentní hlasování, 89 hlasů bylo pro, 169 proti a tak byl sterilizační zákon zamítnut. Po tomto nezdaru eugenická společnost obrátila a místo na parlament se soustředila na úředníky ministerstva zdravotnictví a jeho organizace, kde díky svému lobování nakonec dosáhla vytvoření komise pro sterilizaci [Hansen, King 2001: 245-247] a následně jmenování dalšího výboru v roce 1932 vedeného Laurencem Brockem (1879-1949), který měl posoudit, do jaké míry jsou duševní choroby dědičné a vyhodnotit užitečnost sterilizace k zastavení šíření těchto chorob. Mezi vedoucími členy výboru byli opět hlavně eugeničtí nadšenci (Ronald Fisher, A. F. Tredgold a i sám Laurenc Brock) a tak se nelze divit, že zpráva tohoto výboru v roce 1934 podpořila dobrovolnou sterilizaci duševně

narušených jedinců [Hansen, King 2001: 245-247; Berns 1953: 769-770]. Poté následovaly opětovné snahy o přesvědčení poslanců, aby hlasovali ve prospěch právních předpisů o sterilizaci. Nakonec byl návrh zákona o sterilizaci v roce 1934 opět zamítnut, mnohými z náboženských důvodů nebo v důsledku negativního veřejného mínění, kdy lidé nebyli stále připraveni na přijetí sterilizace a často si mysleli, že sterilizace zahrnuje řezání lidí [Hansen, King 2001: 250-252].

Sterilizační zákon nakonec nikdy nebyl přijat ve Velké Británii. K tomuto nepřijetí dopomohlo přijetí politiky nedobrovolné sterilizace v nacistickém Německu 1. ledna 1934. Německý eugenický program byl čím dál více spojován s lékařskými experimenty, nucenou sterilizací a eutanazií, čímž zdiskreditoval eugenické programy v mnoha státech. Stejně tomu bylo i ve Velké Británii, kdy lidé a politici odmítali eugeniku, protože si ji všichni spojovali s nacismem. To ve spojení s rostoucí kritikou ze strany vědců a katolické církve znamenalo úpadek eugeniky v britské společnosti [Hansen, King 2001: 260; MacKenzie 1975: 519].

Mezi kritiky a odpůrce eugeniky ve Velké Británii patřil například spisovatel a zapřisáhlý katolík Gilbert Keith Chesterton (1874-1936), který kritizuje eugeniku za to, že zákony upravující a omezující sňatky ničí vztahy a rodiny a omezují svobodnou vůli člověka [Chesterton 1928: 12-15]. Vyjádřil názor, že eugenika je zaměřena na chudé a dělníky za cílem vyššího zisku a rovněž odmítal označení chudých jako samostatná rasa [Chesterton 1928: 115-128]. V roce 1930 odmítli eugeniku také experimentální zoolog Lancelot Hogben (1895-1975) spolu s genetikem, evolučním biologem a bývalým eugenikem J. B. S. Haldanem, protože byla zacílena na dělnickou třídu a za svůj cíl si stanovili porážku eugenické ideologie [MacKenzie 1975: 520]. Přidávají se k nim i další bývalí stoupcí eugeniky Julian Sorell Huxley a zoolog a genetik Herbert Spencer Jennings (1868-1947) kvůli

rasovým a třídním předsudkům eugeniky [Dikotter 1998: 476]. Katolická církev, která měla vlastní strategie pro řešení problémů chudoby, sociální kontroly nebo rodiny, kritizovala hnutí kvůli eugenickým reformám a měla velké námitky vůči antikoncepci [MacKenzie 1975: 519; Dikotter 1998: 476]. Dále proti eugenice vystupovali socialisté a feministky, jako socialistka a feministka Stella Browne (1880-1955), která kritizovala eugenickou společnost pro její třídní a sexuální zaujatost, protože ženy samy by měly mít kontrolu nad jejich plodností [MacKenzie 1975: 519].

4 EUGENICKÉ HNUTÍ VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH

Eugenické hnutí v USA se do jisté míry inspirovalo Velkou Británií, ale na rozdíl od Velké Británie se v USA podařilo navázat větší propojení mezi vědou a legislativou a tak mohla eugenika přímo ovlivňovat politiku, do které byla včleněna. Americké eugenické hnutí je rovněž více zaměřeno vůči přistěhovalcům a postaveno na rasových předsudcích [Hansen, King 2001: 247; Kriegerbecková 2005: 81, 92].

Jako předchůdce americké eugeniky můžeme považovat například italského lékaře Cesare Lombrosa (1835-1909) a jeho dílo Zločinný člověk (1876), ve kterém přichází s hypotézou o zločineckém typu člověka, který se projevuje určitými fyziognomickými vlastnostmi obličeje a těla. Jedinec, který podědil tento zločinecký typ člověka, je pak předurčen k asociálnímu a zločineckému chování [Kriegerbecková 2005: 75; Foustka 1904: 127].

Hnutí bylo na vzestupu v USA už ke konci 19. století, opět k tomu napomohly společenské změny díky rozsáhlé urbanizaci a industrializaci. V rostoucí kapitalistické společnosti byla potřeba dalších pracovních sil a tak přicházeli do měst přistěhovalci z venkova i ze zahraničí, aby posílili

ekonomický růst. Stejně jako například ve Velké Británii, tak i v USA rostla především od poloviny 19. století rychle vrstva chudých obyvatel především ve městech. Úřady se snažily najít způsob, jak eliminovat rostoucí počet chudiny, byl tak například zaveden model výstavby chudobinců (poorhouses), jejichž příslušníci byli ztotožňováni s nepřátelskými živly. Nepříznivému hodnocení byli vystaveni i přistěhovalci z jižní a východní Evropy po americké občanské válce v letech 1861–1865. Kategorie emigrantů pak byla v důsledku eugeniky konstruována jako kategorie zdeformovaných, nemocných nebo deviantních jedinců. Po roce 1875 dosáhla imigrační politika značných změn, kdy nově příchozí, zejména ti z tzv. nenordických oblastí, byli vnímáni jako nežádoucí a dědičně méněcenní [Kriegerbecková 2005: 78-79].

Od roku 1880 roste podpora pro imigrační kontrolu zejména u Američanů, jejichž předci do USA dorazili ze severní Evropy a Anglie [Hansen, King 2001: 254]. Ti hledali způsob, jak zamezit vstup do země nově příchozím a eugenika jim poskytla řešení v podobě hereditární teorie postavené na základě Mendelových zákonů dědičnosti, které Mendel vypožoroval během křížení rostlin hrachu. Vědci dokazovali platnost těchto zákonů i u člověka na dědičnosti barvy očí. V roce 1907 americký zoolog Charles Davenport (1866-1944) zveřejnil výsledky svého výzkumu a dospěl k závěru, že barva očí u člověka je dědičná stejně jako barva u hrachu, podobně je tomu i u dědičnosti pigmentu kůže nebo barvy vlasů [Kriegerbecková 2005: 79; Davenport 1911: 16-19, 27-31]. Ovšem tento zákon neplatí za všech okolností, při aplikaci a měření celkových znaků např. inteligence, hudební vlohy nebo duševní choroby, docházelo snadno k nejasnostem, zejména proto, že eugenici se snažili vše aplikovat na mendelovskou šablonu dědičnosti a vše těmto zákonům přizpůsobovali. I přesto se jim však podařilo objasnit některé základy dědičnosti [Kriegerbecková 2005: 80; Eugenics Archive: online].

Počátky amerického eugenického hnutí jsou spojeny s genetickým výzkumem křížení rostlin a šlechtění hospodářských zvířat v American Breeders Association, založenou v roce 1903. Jejich předpokladem bylo, že pokud je možné cíleným šlechtěním hospodářských zvířat získat dokonalejší a výnosnější jedince, pak by bylo vhodné tuto metodologii aplikovat i na lidi [Field 1911: 36; Kriegerbecková 2005: 80]. Podle tohoto předpokladu je pak nutné považovat příslušníky určitých sociálních vrstev za sociálně nepřizpůsobivé, kteří se musí eliminovat, protože ohrožují samotnou podstatu kvalitní americké rasy a její genofond, jednalo se hlavně o slabomyslné jedince. Základem pro tyto výzkumy byl strach z rasové degenerace. Američtí eugenikové, zejména ti z Galton Society, se snažili prokázat hypotézu o nadřazenosti nordické rasy skrze antropometrii aplikovanou na vybrané jedince. Tito jedinci však pocházeli především z věznic, veřejných škol a ústavů pro mentálně postižené [Kriegerbecková 2005: 80-81].

Američtí eugenici se zaměřili především na studium duševních chorob, následně na hledání způsobu legislativního omezení reprodukce mentálně retardovaných, alkoholiků, epileptiků a jedinců s duševními chorobami nebo jinak stigmatizovaných jedinců. Klíčovým pojmem se pro ně tak stává slabomyslnost – feeble-mindedness, která měla být něco jako spouštěcí mechanismus pro výskyt a následný rozvoj některých negativních sociálních jevů (chudoba, kriminalita) nebo měla mít přímý vliv na abnormální chování (promiskuita). Začal se tak studovat vztah těchto patologických jevů a sociálního prostředí. Mezi prvními, kdo se tímto problémem zabýval, byl Elisha Harris (1824-1884). Harris se během výzkumu (1870) dostal k záznamům rodiny, která později byla pojmenována jako Jukes Family [Kriegerbecková 2005: 84-85; Eugenics Archive: online]. V této rodině se vyskytovalo kriminální chování u všech jedinců až 6 generací nazpět, v rodině byli hojně zastoupeni zloději, trestanci, žebráci, alkoholici a další negativně vnímaní jedinci. Proto byla zakladatelka rodové linie nazvána jako Margaret, matka kriminálníků

[Kriegerbecková 2005: 84-85; Davenport 1911: 233-234]. Harris a s ním i další badatelé argumentovali, že podle Galtonovy teorie dědičnosti geniality musí být stejně dědičné i morální defekty vedoucí k asociálnímu a abnormálnímu chování, jako je tomu u Jukes Family [Kriegerbecková 2005: 84-85].

Eugeničtí badatelé dosáhli nakonec v USA takového vlivu, že přímo zasahovali do politického dění. „Dokonce došlo k propojení mezi vědeckou komunitou (propagující eugenické teorie), zákonodárnou mocí (formování imigrační legislativy) a oblasti veřejného zdraví (například psychiatrie nebo státní instituce pro mentálně postižené).“ [Kriegerbecková 2005: 81]

Největšího rozmachu a největších legislativních úspěchů zažilo eugenické hnutí v prvních třech desetiletích 20. století. V roce 1907 přijala Indiana jako první stát federace zákon povolující sterilizaci potvrzených zločinců, idiotů, imbecilů a násilníků [Hansen, King 2001: 247; Kriegerbecková 2005: 87]. Z obav z koncentrování geneticky méněcenných jmenoval americký kongres rovněž v roce 1907 komisi pod vedením republikánského senátora Williama P. Dillinghama (1843-1923). Po výzkumu v sedmi městech vydala v roce 1910 Dillinghamova komise zprávu, že nově přistěhovalí žijí převážně v koloniích a že jsou méně inteligentní. Navíc byli často zastoupeni v ústavech pro duševně choré a mezi slabomyslnými. Komise zároveň navrhla nějaká protiopatření, jako například test gramotnosti pro přistěhovalce (zaveden v roce 1917 po několika neúspěšných pokusech), zavedení vstupních kvót podle rasy, které omezovali počet imigrantů v puštěných do země, zamítnutí přijetí nekvalifikovaných pracovníků nebo roční limity v každém přístavu. Během druhého desetiletí se skrze eugenické sítě ještě více rozšířily obavy z imigrantů z východní a jižní Evropy. V roce 1914 si pak lékařská společnost New Yorku a Massachusetts stěžují imigračnímu výboru, že postupům pro rozpoznávání chorob u přistěhovalců se nepodařilo vyloučit

duševně narušené jedince a že tak zhoršují duševní zdraví národa [Hansen, King 2001: 248-249; Eugenics Archive: online].

Eugenické hnutí se samozřejmě stále zaměřovalo i na slabomyslné Američany, především výzkumy Henryho H. Goddarda (1866-1957), ředitele výzkumu na Vinelandské škole pro slabomyslné dívky a chlapce v New Jersey, kde vytvořil kategorii tzv. Moronů. Moroni byli jedinci, kteří nesplňovali jistá kritéria inteligence, řadil sem například zločince, alkoholiky, prostitutky nebo jedince s lehkou formou mentální retardace. Předmětem jeho výzkumu byla dívka Deborah, která se do školy dostala jako devítiletá. Za pomoci terénních pracovníků se pokusil o zmapování její rodinné historie a vysledoval linii předků až k zakladateli rodu, k Martinu Kallikakovi a jeho nelegitimnímu spojení se slabomyslnou dívkou v 17. století, který dal základ této degenerativní rodové linii. Poté měl Martin Kallikak legitimní svazek s eugenicky vhodnou ženou a založil tak druhou, dobrou rodovou linii. V degenerativní rodové linii se v následujících generacích vyskytovalo mnoho jedinců, kteří trpěli nějakým druhem slabomyslnosti, celkem více než 200 slabomyslných ze 480 potomků. Naopak v dobré rodové linii dosáhla většina dobrého postavení ve společnosti a jen tři byli údajně klasifikováni jako zdegenerovaní. Goddard pak vše popsal v rozsáhlé studii *The Kallikak Family: a Study in the Heredity of Feeble-mindedness* (1912). Došel ke stejnému závěru, jako Harris nebo Davenport, tedy že i nežádoucí mentální vlastnosti se dědí a že je potřeba zasáhnout, aby nedocházelo k dalšímu rozmnožování těchto jedinců, kteří rozšiřují nemoci, nemorálnost, zločin a útulky pro chudé nebo azylové domy existují hlavně kvůli těmto jedincům, kteří se stali parazity společnosti. Musí se zabránit v rozmnožování těmto jedincům a segregace nebo sterilizace jsou účinné prostředky, jak toho dosáhnout. Ovšem studie rodiny Kallikak obsahovala mnoho nesrovnalostí a dokonce přikrášlování reality, kdy byly upravovány a retušovány fotky pro d'ábelštější výrazy Kallikaků. Goddard rovněž prováděl IQ testy u imigrantů, byly ovšem v angličtině a pro většinu

přistěhovalců tudíž nesrozumitelné, nelze se tedy divit, že slabomyslnost se podle výsledků objevuje u většiny přistěhovalců [Kriegerbecková 2005: 85-87; Relichová 1999: 71; Relichová, Dolejší 2006: 20; Gould 1998: 177-193].

Během této doby se zakládá i několik eugenických výzkumných center. V roce 1910 zakládají Charles Davenport a Harry. H. Laughlin (1880-1943) The Eugenics Record Office v New Yorku v laboratořích Cold Spring Harbor. Davenport, ředitel laboratoří, patřil mezi nejradikálněji orientované členy eugenického hnutí, zcela věřil v Mendelovy zákony dědičnosti a byl přesvědčen, že se podle nich generačně přenáší osobní vlastnosti i duševních onemocnění. Vystupoval proti rasovému míšení, kdy soudil, že vzniklí míšenci jsou špatně složení jedinci. Laughlin, ředitel Eugenics Record Office, hrál později významnou roli v imigrační politice. Výzkum v Eugenics Record Office byl do jisté míry postaven na terénním výzkumu, sběr dat měli na starosti terénní pracovníci a mnozí z nich pocházeli z laické společnosti, často se jednalo o ženy kvůli jejich velké empatii. V laboratořích Cold Spring Harbor probíhalo školení terénních pracovníků a dobrovolníků, kteří byli poučeni o vyhledávání vhodných subjektů, zjištění jejich zdravotního stavu a sestavení genealogie. Terénní pracovníci měli pak za úkol vyhledávat přímo v terénu slabomyslné jedince a jedince s tělesnými abnormalitami, ti pak byli zkoumáni a studie měla potvrdit hereditární teorii o přenosu degenerativních vlastností. Eugenics Record Office následně sehrála v klíčovou roli v propagandistickém boji proti slabomyslným [Darwin 1932: (3-8); Kriegerbecková 2005 81-82; Relichová 1999: 70; Davenport 1911: 270]. V Michiganu byla založena The Race Betterment Foundation (1911), The Human Betterment Foundation v Kalifornii (1928) a v New Yorku nejvíce rasisticky zaměřená The Galton Society (1918). V roce 1923 byla založena The American Eugenics Society, která krátce poté vedla k vytvoření 28 státních výborů, které měly za úkol přivést eugeniku do hlavního proudu amerického života, pořádali se veletrhy, které měly

zpopularizovat eugeniku nebo rodinné soutěže. Tyto organizace byly z počátku financovány náboženskými organizacemi nebo filantropy, jako ocelářský magnát Andrew Carnegie nebo Alexandr Graham Bell. Byl rovněž zřízen odborný časopis *Eugenical News*, který vycházel z v letech 1920 – 1938. Tento časopis informoval o pokrocích ve výzkumu a stal se rasistickou a protiimigrační propagandou [Kriegerbecková 2005: 81-85; *Eugenics Archive*: online]. Byly také uspořádány celonárodní kongresy, v roce 1914, 1915 a 1928, kde se informovalo o výsledcích eugenických výzkumů [Kriegerbecková 2005: 84].

Meziválečná léta přinášejí další legislativní úspěchy, mnoho států přijímá zákony povolující dobrovolnou sterilizaci za podpory nejvyššího soudu, jako například Virginie (1924), Kalifornie (už 1909), Severní Karolína (1919) nebo Západní Virginie (1929) [Hansen, King 2001: 252; Kriegerbecková 2005: 88]. Důležitým mezníkem amerického eugenického hnutí je rok 1927 a kauza *Buck vs. Bell*. Sedmnáctiletá matka Carrie Buck byla prý na mentální úrovni devítiletého dítěte, její dítě slabomyslné a její matka Emma na mentální úrovni sedmiletého dítěte. Soudce Oliver Wendell Holmes Jr. v roce 1927 vyhlásil rozsudek nejvyššího soudu, který potvrzoval sterilizační zákon státu Virginia: „Už jsme nejednou byli svědky toho, že obecné blaho si vyžádalo životy našich nejlepších občanů. Bylo by s podivem, kdyby nebylo výzvou i těm, kdo už i tak oslabují sílu státu, aby přinesli takové, nesrovnatelně menší oběti... Tři generace imbecilů už stačily.“ [Gould 1998: 352, Berns 1953: 762-767] Carrie Buck byla tedy sterilizována a další státy přijímají sterilační zákony, aby zabránily množení slabomyslných a snížily jejich počet. Nakonec byl sterilizační zákon přijat celkem ve 30 státech federace [Hansen, King 2001: 252; Budil 2001: 565; Kriegerbecková 2005: 90]. Mnoho států rovněž přijímá zákon zakazující míšení ras, kdy byly například sňatky mezi bělochy a černochoy nelegální [Relichová 1999: 72].

Situace v imigrační politice také dále sledovala eugenické myšlenky, stejně jako Sněmovní výbor pro imigraci. V roce 1918 byl do

jeho čela zvolen Albert Johnson (1869-1957), který byl zarytým zastáncem omezení imigrace. V roce 1920 pak před tímto výborem vypovídal ředitel Eugenics Record Office Harry H. Laughlin, mluvil o vysokých peněžních nákladech vykládaných na přistěhovalce, když potřebovali odbornou péči nebo když skončili ve vězení. Výbor požádal o sérii zpráv a tak Laughlin například v roce 1922 produkuje 100 stránkovou analýzu tavícího kotlíku (meltin pot) a v roce 1924 pojednává o svém terénním výzkumu v evropských zemích, ze kterých pochází nejvíce přistěhovalců [Hansen, King 2001: 252]. Výsledky výzkumu se odrazily v Reed-Johnsonově zákoně z roku 1924, postaveného na základě národních kvót a od roku 1927 byla imigrace omezena na 150 tisíc ročně. Zákon rovněž stanovil inspektory, kteří měli významnou roli při prověřování potencionálních přistěhovalců v jejich zemi [Hansen, King 2001: 252; Relichová, Dolejší 2006: 17, Davenport 1911: 222-224]. Americký prezident Calvin Coolidge při podpisu zákona v roce 1924 prohlásil: „Amerika musí zůstat americkou; biologické zákony ukazují, že nordici ztratí své kvality, pokud se mísí s jinými rasami.“ [Budil 2003: 241]

Ve 30. letech slábne dominantní vliv eugenického hnutí jako celku, především v důsledku názorových rozdílů mezi eugeniky. Mnozí eugenici začali přehodnocovat eugenický program, někteří i nadále pokračovali v podpoře myšlenky o nadřazenosti bílé rasy (zejména výzkumná centra Cold Spring Harbor a Human Betterment Foundation), jiní si naopak uvědomovali rasistické základy americké eugeniky (American Eugenics Society). Rovněž docházelo k oslabení z důvodu úmrtí ústředních postav hnutí a rovněž kvůli kritice americké veřejnosti, zejména kvůli napojení na německé eugenické hnutí, kterému americké hnutí sloužilo do jisté míry jako inspirace. Například Eugenics Record Office musela ukončit svoji činnost v roce 1939 z důvodu obvinění z vytváření politické propagandy a podpory nacismu. Eugenika byla kritizována za svůj pochybný vědecký základ, hlavně ze strany Franze Boase nebo L. C. Dunna. I přes poválečné zdiskreditování eugeniky nacistickou genocidou, nedošlo

k utlumení sterilizačního programu USA a v některých státech sterilizační zákony přetrvaly, především díky rodícímu se zdravotnímu systému, kdy byli pacienti internováni v ústavech považováni většinou za nesvéprávné, a sterilizace odpovídala pragmatickým potřebám těchto ústavů. S uvědomováním si občanských práv v 60. letech dochází ke změně pohledu na tyto jedince a dochází k postupnému poklesu počtu sterilizací až do 70. let, kdy byly sterilizační zákony ve všech státech federace zrušeny [Kriegerbecková 2005: 83, 92, 93].

Mezi další významné osoby eugenického hnutí patřil například geolog a paleontolog Henry Osborn (1857-1935) s rasistickými teoriemi o nerovnosti lidských ras nebo Osbornův blízký přítel právník Madison Grant (1865-1937), který byl obhájcem teorie nordické rasy a „ochránce“ bílé rasy [Kriegerbecková 2005: 83, McDaniel 1997: online]. Grant odsuzoval míšení ras, byl zarytým podporovatelem omezení imigrace a byl jednou z klíčových postav stojící za přijetí Reed-Johnsonova zákona z roku 1924. Grant se stejně jako historik a antropolog Lothrop Stoddart (1883-1950) zabýval rasami a oba dva se obávali o bílou rasu, jejíž čistotu ohrožovali „barevní“. Oba dělili bílou rasu na nordickou, alpskou a středomořskou, kde zejména nordická vyčnívala kvalitou nad ostatními rasami a měla by být chráněna skrze eugeniku. Grantova kniha *The Passing of the Great Race* (1916) a Stoddartova kniha *The Rising of Color Against White World Supremacy* (1920) se okamžitě staly populárními bestsellery [McDaniel 1997: online]. Dále biolog a genetik Hermann Joseph Muller (1890-1967), představitel American Eugenics Society, laureát Nobelovy ceny a tvůrce *Geneticists' Manifesto* (1939), ve kterém se zabýval možnostmi zlepšení světové populace [Relichová 1999: 71-72].

Mezi kritiky hnutí patřila v USA zejména katolická církev, která si sterilizaci a antikoncepci spojovala s rozvodem a nekontrolovatelným chtíčem [Oswald 1930: 69-70]. Antropolog Franz Boas (1858-1942), který kritizoval eugeniku z nedostatků výzkumných dat a nesrovnalostí, jelikož

mnoho výzkumných závěrů odvodili z nekompletních dat, například se stále pořádně nevědělo, co přesně je dědičné a co ne. Kritizoval negativní eugeniku, spíše se vyslovil pro změnu sociálních podmínek chudých a za pojmem degenerace spíše viděl stále větší diferenciaci společnosti [Boas 1916: 471-478].

4.1 Sterilizační zákony a jejich alternativy ve vybraných státech USA

Sterilizace byla zneužívána jako prostředek k omezení produkce nevhodných jedinců, především slabomyslných, duševně nemocných, epileptiků nebo zločinců. Ovšem v mnoha případech byly především oběťmi lidé nepocházející z majoritní společnosti. Ve většině států bylo cílem sterilizací zamezit přenosu defektů a defektních vlastností z nevhodných jedinců na jejich potomstvo, účelem byla ochrana těchto jedinců, jejich rodin, příštích generací a samotné společnosti, protože se tak zabrání rozmachu duševních nemocí, závislostí, fyzických a psychických nedokonalostí. Sterilizace byla v USA postavena především na zvyšujících se nákladech, které musejí být vynakládány jednotlivými státy federace na segregaci nevhodných jedinců ve státních ústavech a institucích v důsledku zvyšujícího se počtu těchto defektních jedinců. Americká veřejnost byla strašena zhoršováním populace a jedinci závislími na státní pomoci [Kriegerbecková 2005: 87-89; Stix 1937: 293]. Celkem bylo sterilizováno v USA více než 60 000 jedinců [Roemer 1995: 111].

Mnoho států přijímá zákony omezující či zakazující sňatky některým nevhodným jedincům, kteří jsou postiženi například duševní chorobou, epilepsií nebo pohlavní nemocí, zákony přijal například Michigan, Minnesota nebo Ohio [Foustka 1904: 169-174].

Existují rozdíly v přijímání sterilizačních zákonů mezi severními a jižními státy USA, sever je více náchylný k přijímání sterilizačních zákonů,

zatímco jih, který je vědecky a výzkumně zaostalejší, méně přijímá tyto zákony. Rovněž k tomu dopomohlo silné náboženské přesvědčení na jihu a tradiční rodinné vazby, kdy rodiny přijímají odpovědnost za členy své rodiny, a eugenika tento koncept rodiny nabourává. Také byl jih etnicky více homogenní než sever, protože většina obyvatel a imigrantů na jihu pocházela z britských ostrovů [Kaelber 2009: online; Dikotter 1998: 470-472]. Na jihu se do eugenického hnutí také hodně zapojují ženské kluby [Larson 1995: 123-126].

U několika států americké federace neexistují žádné záznamy o sterilizačních zákonech nebo dokonce o eugenickém hnutí, jedná se například o Aljašku nebo Nové Mexiko [Kaelber 2009: online].

4.1.1 Indiana

Indiana byla prvním státem americké federace, který přijal sterilizační zákon umožňující nedobrovolnou sterilizaci usvědčených zločinců, idiotů, násilníků a slabomyslných ve státních institucích [Relichová, Dolejší 2006: 16]. Zákon byl v Indianě platný v letech 1907 až 1921, poté byl zrušen a po kauze Buck vs. Bell byl přijat nový zákon platný v letech 1927-1974. Existují dokonce záznamy o sterilizacích prováděných před uzákoněním sterilizace v letech 1899–1907 na zločincích ve státní věznici. Podle prvního zákona prováděli sterilizace dva jmenovaní chirurgové, kteří vyhledávali v institucích jedince vhodné pro sterilizaci. Druhý zákon umožňoval jedinci nebo jeho rodině se odvolat proti rozhodnutí o sterilizaci, které měla tentokrát na starosti správní rada instituce [Kaelber 2009: online]. Indiana měla jednoho z prvních odborníků na vasektomii, Dr. Harryho C. Sharpa, který přišel s odhalením, že na rozdíl od kastrace je vasektomie bezpečnější a levnější a tudíž vhodné řešení pro boj s rychle se množící chudinou, jejich defekty a zvyšujícími se státními výdaji [Kaelber 2009: online; Pickens 1967: 84].

Sterilizovaných bylo přibližně 2500 jedinců, přibližně stejný počet sterilizovaných mužů a žen, především z řad chudiny a Izmaelského kmene [Kaelber 2009: online] Jako Izmaelský kmen byla pojmenována komunita lidí v okolí Indianapolis, popisovaná spíše jako necivilizovaná, jednalo se však spíše o etnicky různorodou komunitu se zvyklostmi, které neodpovídaly zvyklostem majoritní společnosti [Kaelber 2009: online, Davenport 1911: 234-236].

Hlavními zastánci byli Dr. Sharp, Guvernér James Frank Hanly, který podepsal první zákon a Oliver C. Holmes, kterému se podařilo prosadit druhý zákon. V Indianě se našlo i dost odpůrců sterilizace, guvernér Thomas Marshall nebo guvernér James Goodrich, kterému se podařilo zrušit první zákon soudní cestou kvůli nemožnosti odvolání se vůči rozhodnutí o sterilizaci [Kaelber 2009: online; Eugenics Archive: Online].

4.1.2 Kalifornie

V Kalifornii bylo provedeno nejvíce sterilizací, celkem bylo sterilizováno 20 108 jedinců, což je třetina ze všech sterilizací provedených v USA. Počet mužů a žen byl zastoupen přibližně stejně a jednalo se převážně o bělochy. První sterilizační zákon byl přijat v roce 1909, který byl rozšířen v roce 1913 a 1917, k poslední sterilizaci došlo v roce 1963. První zákon byl zaměřen proti mentálně postiženým a zločincům usvědčených ze sexuálních trestných činů ve státních institucích. O sterilizaci rozhodovali správce institucí, správce státních nemocnic a tajemník Státní rady pro zdraví. Druhý zákon rozšířil působnost na jedince s dědičnou duševní poruchou, mánií nebo demencí, byla zřízena státní komise, která mohla nařídít sterilizaci, a při sterilizaci nezletilých byl nutný souhlas rodičů. Třetí zákon souvisel se založením nových institucí (jako Pacific Colony nebo nemocnice Sonoma State Home) a umožňoval sterilizaci za souhlasu správní rady instituce. Zákon opomíjel práva pacientů a byl namířen proti všem, kteří byli vnímáni jako

abnormální. Ve třicátých letech došlo k menší změně v zákoně, která umožňovala v soukromé praxi sterilizovat jedince, pokud pro to podá návrh jeho rodič nebo poručník. V roce 1951 byla tato změna zrušena a byl nutný souhlas pacienta při všech prováděných sterilizacích [Oswald 1930: 72-73; Kaelber 2009: online].

Eugenika a sterilizace byly hojně podporovány u kalifornské veřejnosti, zejména díky úspěšné propagandě, v novinách byly zřízeny pravidelné sloupky informující o eugenice a eugenika byla integrována i do učebních osnov, vše mluvilo ve prospěch sterilizace, kdy oběť jednotlivce znamená blaho pro společnost [Kaelber 2009: online]. Hlavními zastánci eugeniky byl například novinář Paul Popenoe, který psal sloupky podporující eugeniku a řídil rozsáhlý výzkum o IQ. Dále filantrop E. S. Gosney, který pomáhal s propagandou eugenického programu u bohatých, kteří pomáhali s financováním eugeniky [Kaelber 2009: online; Perkins 1967: 90-92]. F. O. Butler, ředitel Sonoma State Home, který prý osobně provedl nejméně 1000 sterilizací. Frederick W. Hatch, Jr. byl tajemníkem komise rozhodující o provedení sterilizace a během jeho působení na této pozici bylo vykonáno 3000 sterilizací. V Kalifornii byl velmi malý odpor vůči eugenice a sterilizaci, jehož hlasy stejně nebyly vyslyšeny [Kaelber 2009: online].

4.1.3 Virginie

Sterilizační zákon fungoval ve Virginii v letech 1924 až 1979, ale obecně byly sterilizace prováděny až po roce 1927 po kauze Buck vs. Bell [Kaelber 2009: online; Roemer 1995: 112]. Celkem bylo sterilizováno 7325 jedinců, ale někteří odhadují, že skutečný počet byl více než 8300 sterilizovaných, více než polovina byly ženy a mělo jít především o mentálně postižené ze státních institucí [Kaelber 2009: online]. Sterilizace mohla být vykonána na žádost ředitele instituce, ve které pacient pobýval a o které rozhodovalo představenstvo instituce, ale musel být o ni informován i pacient a jeho zákonný zástupce, pokud nikdo nevznesl

námitku do třiceti dní od návrhu, mohla být provedena sterilizace [Kaelber 2009: online; Malzberg 1930: 399]. Zákon byl uplatňován především u chudiny, míšenců a etnických menšin, tím měla být udržována čistota americké rasy [Kaelber 2009: online; Eugenics Archive: Online].

Hlavním zastáncem sterilizace byl Albert Priddy, ředitel Virginia Colony, který byl klíčovým zastáncem sterilizace pro Carrie Buck. Priddy dokonce užíval sterilizaci už před přijetím sterilizačního zákona již v letech 1916 až 1917, sterilizovat měl především slabomyslné, ale ne vždy tak tomu bylo, proto byl v roce 1917 za tyto činy stíhán, ale soud nakonec vyhrál. Významný vliv měl i Walter Plecker, virginská univerzita a časopis Virginia Medical Monthly. Pleckerova rasistická rétorika umožnila vznik sterilizačního zákona v roce 1924, univerzita a časopis měly vliv na šíření eugenických myšlenek a vytváření nenávisti vůči určitým skupinám společnosti. Odpůrců sterilizačního zákona ve Virginii moc nebylo, jednalo se spíše o katolickou církev, naopak protestanti sterilizaci podporovali. Jediným známějším zakročením vůči sterilizaci byla pro odpůrce neúspěšná kauza Buck vs. Bell [Kaelber 2009: online].

I dnes lze provádět ve Virginii sterilizaci, ale ne z eugenických důvodů, za velmi přísných právních předpisů se souhlasem pacienta a jen v případě, že pacient není schopen trvale vychovávat děti a nemá možnost užívat jiný druh antikoncepce [Kaelber 2009: online].

4.1.4 Severní Karolína

Již v roce 1919 zde existoval první sterilizační zákon, ale během jeho platnosti nebyl nikdo sterilizován z obavy, že je zákon protiústavní. Severní Karolína proto přijala druhý sterilizační zákon v roce 1929, podle kterého už byly prováděny sterilizace až do roku 1973. Se svými 7600 provedenými sterilizacemi se Severní Karolína řadí na třetí místo v počtu provedených sterilizací v USA, 75% sterilizovaných byly ženy a také mnoho Afroameričanů. Severní Karolína je spolu s Iowou unikátní v tom,

že se roční počet sterilizací zvýšil po druhé světové válce, zejména jako boj proti chudobě, u ostatních států tomu bylo naopak a počet sterilizací po druhé světové válce klesal. O sterilizaci mohl rozhodnout ředitel nebo výkonná rada institucí, kde jedinec pobýval a rovněž umožňoval sterilizaci jedinců mimo instituce, pokud k tomu dal návrh jejich zákonný zástupce. Zákon byl namířen vůči jedincům s duševními poruchami, epilepsií nebo mentálním postižením, které tím prý chránili před rodičovstvím, ve skutečnosti se snažili o kontrolu porodnosti chudých žen a Afroameričanů. V 60. letech například dochází k nárůstu žádostí o sociální dávky ze strany afroamerických obyvatel, aby stát ušetřil peníze ze sociálních dávek, zvýšil počet sterilizovaných Afroameričanů. Později se objevuje antikoncepční hnutí jako méně nákladný způsob kontroly porodnosti u Afroameričanů a chudých žen [Kaelber 2009: online].

Severní Karolína měla rovněž silnou historii segregace, která pokračovala i během eugenického hnutí a tak bylo založeno mnoho institucí, které měly oddělovat slabomyslné od zbytku společnosti. Často mezi nimi byli ovšem i afroameričtí obyvatelé, kteří nemohli být v žádném případě bráni ve skutečnosti jako slabomyslní. Nejlepší ukázkou toho je případ Juniuse Wilsona, který jako neslyšící Afroameričan byl poslán z jedné speciální školy do druhé, poté do různých opatrovnických institucí až nakonec skončil v psychiatrické léčebně a to jen proto, že jako neslyšící v slyšící rodině a slyšícím okolí měl problémy v komunikaci. Wilson se nakonec dočkal na sklonku života svobody a dostal vlastní dům jako odškodnění za 70 let veznění [Kaelber 2009: online].

Mezi hlavní zastávce eugenického hnutí a sterilizací v Severní Karolíně patřili například Dr. William Allan, James G. Hanes, Dr. C. Nash Herndon nebo Ira M. Hardy, kteří se zasloužili o silné eugenické hnutí a jeho rozšíření v Severní Karolíně. Do opozice vůči sterilizacím se postavili většinou Afroameričané bojující za svá práva a rovněž i mnoho vysokoškolských studentů. [Kaelber 2009: online].

4.1.5 Michigan

Michigan byl první stát USA, který se pokoušel o eugenické právní předpisy, když se v roce 1897 pokoušel o legislativu umožňující kastraci některých zločinců a zvrhlíků, ovšem tato legislativa nikdy nepřišla v platnost. Následoval první sterilizační zákon v roce 1913, který byl zrušen jako protiústavní v roce 1918 a během kterého byl sterilizován jediný člověk. Druhý sterilizační zákon byl přijat v roce 1923, rozšířen byl v roce 1929 a byl zrušen 1963, celkem bylo sterilizováno 3786 jedinců. Sterilizacemi chtěli zabránit šíření mnoha negativních vlastností, nemocí, fyzických a psychologických defektů [Kaelber 2009: online].

Oba zákony byly namířeny proti duševně nemocným ve veřejných institucích (později i mimo instituce), většina sterilizací proběhla u duševně nemocných a zaostalých jedinců, zbytek sterilizací byl proveden na sexuálních deviantech (např. tak byli bráni i homosexuálové), epileptických nebo nemorálních jedinců. 74% sterilizovaných byly ženy pocházející zejména z chudých rodin a z etnických menšin. Zákony umožňovaly sterilizaci rentgenovými paprsky a kastraci sexuálních delikventů, těchto kastrací bylo provedeno 20. Nutnost sterilizace měla prošetřit skupina lékařů určená soudem, návrh na sterilizaci mohl podat rodinný příslušník nebo vedoucí státních institucí. V Michiganu nebyla sterilizace jediné opatření, v letech 1846 až 1962 zde nemohli epileptici uzavřít manželství. Rovněž existují zmínky o eutanazii deformovaných a retardovaných novorozenců [Kaelber 2009: online].

Klíčovou osobou v eugenickém hnutí v Michiganu byl Dr. John Kellogg (1852-1943), americký podnikatel a zakladatel Race Betterment Foundation, která šířila myšlenky pozitivní eugeniky a měla velký vliv na obyvatele Michiganu. Kellogg spolu s Victorem C. Vaughanem, děkanem University of Michigan Medical School a hlavním zastáncem nedobrovolného sterilizačního programu, měli značný vliv na michiganské zákonodárce a pomohli tak k přijetí prvního sterilizačního zákona. V

Michiganu byl silný odpor vědecké komunity vůči eugenickým myšlenkám, vědci poukazovali na výhody hybridů v konkurenčním boji vůči čistokrevným organismům, rovněž poukazovali na to, že sterilizace nebude mít v kratší době žádný větší vliv na změnu populace [Kaelber 2009: online; Eugenics Archive: Online].

4.1.6 New York

V New Yorku byl sterilizační zákon přijat v roce 1912, celkem bylo sterilizováno 42 jedinců, kteří podle zákona a podle rozhodnutí zřízené sterilizační komise měli patřit mezi duševně nemocné, násilníky nebo zločince [Kaelber 2009: online]. V roce 1920 byl nakonec zákon zrušen jako protiústavní [Kaelber 2009: online; Malzberg 1930: 398].

Newyorský Ellis Island byl vstupní branou do USA pro mnoho imigrantů a v důsledku nefungujícího tavícího kotlíku se v New Yorku rovněž objevuje myšlenka omezení imigrace, kvůli obavám ze zhoršení čisté americké rasy a přílivu nemocných a defektních cizinců [Davenport 1911: 225]. Mezi vedoucí osoby eugenického hnutí v New Yorku patřila například Marian Clark, která stála za počátkem omezení imigrace, protože vyhoštěním tzv. degenerovaných cizinců mohly USA vytvořit zdravější a stabilnější společnost. Snažila se i neúspěšně kontaktovat Charlese Davenporta, dalšího vůdčího představitele eugeniky v New Yorku [Kaelber 2009: online; Eugenics Archive: Online].

4.1.7 Arkansas

Arkansas se v době velké hospodářské krize stal jedním z nejchudších států federace, proto zde byla potřeba nějakým způsobem omezit rozmnožování chudých obyvatel. Záchranou se mohl stát sterilizační zákon, který ovšem neprošel hlasováním v senátu. Nakonec vzniklo v Arkansasu velké antikoncepční hnutí, které si dalo za cíl rozšířit antikoncepci mezi chudé obyvatelstvo, hlavně mezi chudé, bílé ženy,

které se nemohly z různých důvodů starat o budoucí potomky a aby zabránili šíření nežádoucích vlastností [Kaelber 2009: online].

Největší zastánkyní eugeniky a kontroly porodnosti se stala Hilda Cornish, která se antikoncepčnímu hnutí začala věnovat po setkání s vůdčí osobností amerického antikoncepčního hnutí Margaret Sanger v roce 1930. Poté se připojuje k Arkansaskému eugenickému sdružení, které se zaměřovalo spíše na pozitivní eugeniku a v roce 1931 otevírá kliniku kontroly porodnosti Little Rock pro snazší dostupnost antikoncepce chudým ženám [Kaelber 2009: online; Welch 2010: 220, 235]. Členové antikoncepčního hnutí nezastávali s eugeniky zcela shodné názory, sice podporovali antikoncepci z ekonomických důvodů, ale už se s eugeniky neztotožňovali ohledně méněcennosti rasových menšin, proto později dochází k názorovým rozdílům mezi eugenickým a Arkansaským antikoncepčním hnutím, které vyzývalo k poskytnutí antikoncepce i pro Afroameričanky. V roce 1942 se nakonec Arkansaské eugenické sdružení přejmenovává na Arkansaskou asociaci plánovaného rodičovství [Kaelber 2009: online].

4.1.8 Florida

Po kauze Buck vs. Bell byly i na Floridě připravovány návrhy sterilizačních zákonů, ale ke konečnému hlasování nakonec nikdy nedošlo. Florida jako mnoho jiných jižních států odmítla eugenické ideály z důvodu tradičního důrazu na rodinu, silného náboženského cítění a zaostalejšího biologického výzkumu [Dikotter 1998: 471]. Na Floridě byl velký odpor vůči sterilizaci, například státní federace ženských klubů z Floridy byla první organizace na jihu USA, která obhajovala používání antikoncepce u žen namísto sterilizace. Floridská lékařská asociace byla zase první organizace, která poukazovala na vědecké důkazy, že životní prostředí má vliv na duševní postižení, proto se Florida vydala jinou cestou [Kaelber 2009: online].

Existoval zde totiž již od roku 1915 segregáční zákon, kter  ment ln  retardovan  a epileptick  děti odděloval od zbytku společnosti a umiř oval je do speci ln  instituce, tzv. Farm Colony (1921) s  stavn  p   , kter  měla zastavit ř n n  degenerace prostřednictvím eugenick  segregace, o jej ř ř dosti rozhodoval m stn  soud [Kaelber 2009: online; Larson 1995: 123-125].  stavn  péče byla zaměřena p edevř m na jedince b l  pleti ve věku 6 – 21 let, d vky se zde vyskytovaly obecn  mnohem více a mnohem d le neř chlapi. [Kaelber 2009: online]. Hlavním zastáncem segregáčního zákona byl ředitel dětského domova Marcus Fagg, kter  také usiloval o uz kon n  segregace i pro dosp l  jedince nebo uz kon n  povinného vyřetř n  před manřelstv m, ani k jednomu vřak nikdy na Floridě nedořlo [Kaelber 2009: online; Larson 1995: 123].

4.1.9 Kentucky

Zejména v prvních dvou desetilet ch 20. století bylo Kentucky v zájmu eugenického hnutí, některé své výzkumy o slabomyslných zde prováděl například i Charles Davenport, [Davenport 1911: 230-232] nebo N rodn  výbor pro duřevn  hygienu, v této době také usilovali v Kentucky o uz kon n  eugenických předpisů o manřelstv  nebo o uz kon n  sterilizace (1920), ani jeden ze z kon  nakonec nebyl přijat [Kaelber 2009: online]. Eugenick  hnutí se rovn ř soustředilo na antikoncepční hnutí za pomoci feministek, obhájcem kontroly porodnosti byl například lékař Clarence Gamble. Antikoncepční hnutí bylo podporováno eugeniky hlavn  z důvodu omezení reprodukce chudých a nevhodných neř z přesvědčení, ře řeny by měly mít svou plodnost pod kontrolou [Larson 1995: 139; Kaelber 2009: online]. Proti sterilizaci a antikoncepci se stavěly n bořensk  skupiny, to dopomohlo k tomu, ře ačkoliv antikoncepční hnutí odstartovalo v roce 1933, k samotnému institucionalizování antikoncepce ministerstvem zdravotnictví dořlo v Kentucky ař v roce 1966 [Kaelber 2009: online].

4.1.10 Maryland

V Marylandu bylo provedeno mnoho sterilizací, ačkoliv zde nikdy nebyl přijat sterilizační zákon. Po celém státě docházelo k porušování federálních předpisů, například nemocnice General Hospital Prince George, Sinai Hospital nebo lékařské centrum Greater Baltimore prováděly sterilizace ještě ke konci 70. let dokonce u nezletilých. Maryland se odlišuje i tím, že samotné návrhy na sterilizační zákon se zde objevují až v průběhu 60. let, které tedy nikdy nebyly přijaty, hlavně z důvodu kritiky římskokatolické církve, která tvrdila, že je sterilizace totalitní, nezbožná a neamerická [Kaelber 2009: online].

4.1.11 Nevada

Nevada je zajímavý případ, ačkoliv zde sterilizační zákon přijali již v roce 1911, nikdo nebyl sterilizován a v roce 1918 byl zákon zrušen jako protiústavní. Zákon umožňoval nedobrovolnou sterilizaci mužů odsouzených za obtěžování dětí mladších deseti let nebo obecně za znásilnění [Kaelber 2009: online]. Federální soud zákon zrušil, protože se mu sterilizace zdála jako krutý a neobvyklý trest, jelikož možnost rozmnožování je přirozené právo každého člověka [Oswald 1930: 68; Kaelber 2009: online].

5 POROVNÁNÍ PŘIJETÍ EUGENICKÉHO Hnutí VE VELKÉ BRITÁNII A USA

Existují značné rozdíly v přijetí eugenického hnutí Velkou Británií a USA. Paradoxem je, že z politického hlediska by se ve Velké Británii snadněji prosadily sterilizační a jiné eugenické zákony než v USA, ale historie mluví jinak.

Velká Británie jakožto unitární stát s koncentrací moci v silné vládě, měla snazší cestu k přijetí eugenických zákonů, zejména proto, že výhradní pravomoc pro rozhodování měl ministr zdravotnictví. Naopak federativní USA s listinou práv, značným právem veta a rozhodováním rozděleným mezi několik ministerstev, nakonec přijaly mnoho eugenických zákonů, ačkoliv nikdy ne jako celek [Hansen, King 2001: 241].

Napomohla k tomu shoda mezi politickými zájmy a eugenickými myšlenkami v USA, které byly již celá léta silně rasisticky a protiimigračně zaměřeny, a eugenika jim dodala prostředky, jak dosáhnout svých zájmů, aby zamezily zhoršování amerického genofondu [Hansen, King 2001: 247, 262]. Ve spojení se silnou propagandou byla eugenika brzo přijímána značnou částí veřejnosti, eugenici se stali vlivnými a mohli přímo zasahovat do politického dění [Kriegerbecková 2005: 81]. V Británii sloužila eugenika převážně k legitimizaci postavení střední třídy a k posílení její pozice ve společnosti, proto se zaměřili na duševní choroby a sexuální promiskuitu, které byly údajně běžné v dělnických chudinských čtvrtích. Střední třída poté čelila podezření ze skrytého třídního boje [MacKenzie 1975: 501, 520; Hansen, King 2001: 247, 255]. V porovnání Británie s USA, slabší propaganda a nedůvěřivá veřejnost pak napomohly k tomu, že Británie nikdy nepřijala eugenické myšlenky za své, ačkoliv za ně lobovali eugenici i v parlamentu. Eugenická kampaň se v Británii soustředila především na dobrovolnou sterilizaci, v USA jako celku pak především na omezení imigrace a nedobrovolnou sterilizaci [Hansen, King 2001: 243].

K nepřijetí eugeniky a jejich zákonů v Británii rovněž pomohla kritika katolické církve, která sice nebyla v Británii tak početná, ale zvýšila svůj vliv, když se spojila s dělnickým hnutím v antisterilizační koalici a tím snížila vládní motivace k přijetí zákonů [MacKenzie 1975: 519; Hansen, King 2001: 256]. Kritika církve se sice objevuje i v USA, ale v Británii se církve zapojovala do politického dění. V roce 1935 například jejich

delegace navštívila britského ministra zdravotnictví, zatímco v USA se katolická církev v politice neangažovala [Hansen, King 2001: 256]. Protestantská církev se naopak vyslovila pro sterilizaci, zejména pak v USA [Kaelber 2009: online; Relichová, Dolejší 2006: 12].

Svoji úlohu sehrálo i načasování. USA se o podobné zákony snažilo už před rozšířením eugeniky a po jejím rozšíření na území USA byly zákony v mnoha státech nakonec přijaty dříve, než eugeniku stačilo zdiskreditovat nacistické eugenické hnutí, kterému vlastně posloužilo americké hnutí jako inspirace [Hansen, King 2001: 260]. V Británii, kde eugenika vznikla, se samozřejmě eugenika rychle rozšířila, ale k samotnému projednávání eugenických zákonů došlo až v době, kdy se objevovaly informace o eugenických pokusech v nacistickém Německu a tak britská veřejnost eugeniku odsoudila a s ní i britští politici [MacKenzie 1975: 519; Hansen, King 2001: 260].

6 EUGENICKÉ HNUTÍ VE SKANDINÁVII

V následující kapitole se budu věnovat často opomíjenému eugenickému hnutí ve skandinávských státech, kam kromě Švédska, Dánska a Norska zařadím i Finsko.

V severských zemích byla eugenika neoddělitelně spjata se sociálními demokraty a s rozvojem sociálního státu, za účelem zlepšení kvality populace a snížení nákladů na sociální reformy a sociální péči. Skandinávská eugenika odsuzovala rasismus, i přesto byly některé vůdčí osobnosti součástí německých eugenických společností a obdivovateli nacismu (například Herman Lundborg). Většina skandinávských sterilizačních zákonů začínala s dobrovolnými sterilizacemi, ale nakonec se změnily v nedobrovolné [Drouard 1999: 269; Dikotter 1998: 468; Björkman, Widmalm 2010: 380].

Proti sterilizacím se většinou stavěla luteránská církev nebo menší skupiny, které zdůrazňovaly individuální práva a svobody. Skandinávské země jsou obecně jedinými zeměmi v Evropě, které zavedly tyto zákony v rámci demokratických vlád a rovnostářské společnosti se silnými dělnickými stranami [Dikotter 1998: 469].

6.1 Švédsko

Fyzická antropologie spolu s genetikou hrála důležitou roli v rozvoji eugeniky ve Švédsku. V roce 1840 Anders Retzius definuje cefalický index, který měl sloužit jako nástroj fyzické antropologie. V roce 1882 byla založena Společnost pro antropologii a geografii vedená Gustavem Retziusem, synem Anderse Retziuse. V roce 1910 byla založena genetická Mendelova společnost v Lundu, v roce 1909 Společnost rasové hygieny ve Stockholmu a její člen, psychiatr Herman Lundborg začal mluvit ve prospěch eugeniky. Proslavila ho studie venkovských oblastí na jihu Švédky, ve které ukázal, že určitá forma epilepsie je předávána podle mendeliánské dědičnosti [Spektorowski 2004: 342; Drouard 1999: 265-266; Björkman, Widmalm 2010: 380 - 281].

V roce 1922 byl založen první institut rasové biologie na světě, jehož přední členové byli stoupenci eugeniky. Institut vydává první publikace, ale prochází také svou první krizí a obrací se více na statistický výzkum než na fyzickou antropologii. Ve dvacátých letech se rovněž objevuje otázka sterilizace, v roce 1922 předkládá psychiatr Alfred Petren návrh zákona, který byl podporován napříč politickým spektrem. V roce 1927 byla zřízena komise zkoumající otázku sterilizace, která v roce 1929 vydává zprávu navrhuující dobrovolnou sterilizaci. V roce 1934 přichází v platnost sterilizační zákon namířený proti jedincům s duševními poruchami, kdy není potřeba souhlas pacienta vzhledem k jeho nezodpovědnosti. Žádost o sterilizaci musela odsouhlasit národní rada zdraví [Drouard 1999: 266-267; Spektorowski 2004: 347].

Ve prospěch sterilizace mluvily tři argumenty: špatná adaptace chudých na společnost, velké náklady na péči o mentálně postižené a právo státu zasáhnout proti jedinci ve prospěch společnosti. Sterilizační zákon byl rozšířen v roce 1941, kdy se pole působnosti rozšířilo na některé dědičné choroby a asociální chování. Švédské eugenické hnutí bylo snad nejúčinnější, co se týče institucionalizace a počtu sterilizací na celém světě, celkem 62 888 sterilizací v letech 1934 – 1975, většina pak po druhé světové válce z eugenických důvodů. Už od počátku bylo eugenické hnutí ve Švédsku budováno jako boj proti degeneraci, rovněž bylo spojeno s myšlenkou nordické rasy. Ve Švédsku byla sterilizována i početná romská populace [Drouard 1999: 267; Spektorowski 2004: 333, 348, 349].

6.2 Finsko

Eugenika se objevuje ve Finsku po získání nezávislosti v roce 1917 ze strachu vládnoucí švédské menšiny, že ztratí svoji moc a postavení v nové republice. Vůdčí osobností byl Harry Federley, genetik na Helsinské univerzitě a zastánce eugeniky. Vůdčí institucí byla Public Health Association of Swedish-Speaking Finland založená v roce 1921. Finsko přejalo vědecký jazyk eugeniky a její praktiky, ale neprobíhal zde žádný významný výzkum v oblasti eugeniky [Drouard 1999: 267].

13. července 1935 byl schválen zákon o nedobrovolné sterilizaci pro idioty, imbecily, šílené a pachatele sexuálních trestních činů. V roce 1950 byl zákon rozšířen o definici a rozlišování eugenických, sociálních a lékařských důvodů ke sterilizaci. Zákon byl doplněn zákonem o kastraci pro pachatele sexuálních trestních činů a přestupků, ten se ale setkal s velkým odporem, takže z více než 2000 žádostí bylo provedeno jen 90 kastrací. Celkem bylo provedeno přes 56 000 sterilizací, převážně ze zdravotních důvodů [Drouard 1999: 268; Dikotter 1998: 468-469].

6.3 Norsko

V Norsku byla eugenika podporována zastáncem myšlenky nordické rasy Jonem Alfredem Mjonem, psychiatrem Ragnarem Vogtem nebo sociálními demokraty, kteří se báli o kvalitu norské populace, jako byl Johan Scharffenberg. Eugenika se stala důležitou součástí sociálních reforem a budování sociálního státu [Drouard 1999: 268].

Otázka sterilizace se poprvé objevila ve zprávě komise zřízené v roce 1922, která nedoporučila dobrovolnou sterilizaci, ale v další zprávě z roku 1932 doporučili dobrovolnou sterilizaci v rámci zákona. V roce 1934 byl sterilizační zákon odhlasován bez žádného většího odporu. Před válkou byly prováděny sterilizace převážně z eugenických důvodů, během německé okupace Norska v roce 1942 byl přijat nový sterilizační zákon na ochranu rasy a počet sterilizací rapidně stoupl. Po válce prováděli sterilizace převážně ze socioekonomických důvodů a jako antikoncepční opatření [Drouard 1999: 268-269; Dikotter 1998: 468-469].

Luteránská církev měla výhrady vůči sterilizacím, ale s eugenickým programem souhlasili jako s prevencí vůči budoucímu utrpení jedinců. Celkem bylo v letech 1934 – 1977 provedeno přibližně 40 891 sterilizací, většina sterilizací byla provedena u žen [Drouard 1999: 269; Dikotter 1998: 469].

6.4 Dánsko

Dánské království byla první země Skandinávie, která přijala sterilizační zákon, který zde vydržel až do 60. let [Dikotter 1998: 468]. Na přelomu 19. a 20. století zde byly 3 vědecké disciplíny, které vydláždily cestu eugenice v Dánsku. První disciplínou byla fyzická antropologie, jejíž vůdčí osobností byl Sorel Hansen, studující původ dánského obyvatelstva a dánský zástupce na prvním mezinárodním eugenickém kongresu v Londýně v roce 1912. Hansen věřil ve zlepšení kvality dánského obyvatelstva skrze boj proti sociálním chorobám. Druhou disciplínou byla

psychiatrie, v roce 1881 psychiatr Frederik Lange představil ve své práci myšlenky francouzského psychiatra Morela o degeneraci. Třetí disciplína byla genetika, jejíž vůdčí osobností byl Wilhelm Johannsen, zakladatel moderní genetické terminologie. Johannsen odsoudil eugeniku za její nevědeckou terminologii a kritizoval mendeliánskou dědičnost, ale ve třicátých letech byl více nakloněn negativní eugenice [Drouard 1999: 262-263].

Dalším klíčovým hráčem ve vývoji dánské eugeniky byly instituce pečující o duševně choré, zejména instituce Bregninge a jeho zakladatel pastor Johan Keller, jehož syn Christian Keller byl vůdčí osobností dánské eugeniky ve 20. století. Jedna z lékařek instituce navštívila USA, kde se setkala s Henry H. Goddardem, Goddard se stal následně nejvíce citovaným eugenikem v Dánsku. V roce 1920 Christian Keller vyzývá k vytvoření komise, které měla prošetřit otázku sterilizace duševně chorých. K tomu dopomohlo i dánské ženské hnutí, které žádalo opatření proti sexuálním trestním činům, kdy je třeba zvážit i kastraci. Z eugeniky se stala politická otázka, zejména když se k moci dostávají v roce 1924 sociální demokraté, jejichž mnozí členové věřili v hereditární teorii a diferenciatní plodnost [Drouard 1999: 262-264].

Vláda založila komisi, které měla prošetřit Kellerovu žádost a ta došla k závěru, že právní předpisy zaměřené na zlepšení lidské rasy nejspíše neposkytnou nějaké výsledky, ale že je třeba zvážit sterilizaci jako řešení problémů s určitými skupinami obyvatel, jako byli sexuální devianti. Zákon byl přijat v roce 1929 na zkušební dobu pěti let, rozšířen byl v roce 1934, umožňoval kastraci pachatelů sexuálních trestních činů a sterilizaci slabomyslných jedinců ve státních institucích, oboje pouze se souhlasem pacienta a žádost o sterilizaci muselo prošetřit Ministerstvo spravedlnosti. Celkem bylo do roku 1960 sterilizováno téměř 11 000 jedinců, mnohem více žen než mužů [Drouard 1999: 264-265; Relichová, Dolejší 2006: 12,13].

7 ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo popsání historického vývoje eugenického hnutí ve Velké Británii a Spojených státech amerických, důvody pro přijetí eugenických praktik v USA a nepřijetí ve Velké Británii a stručně ukazuje vývoj eugenického hnutí jako celku, které mělo ovšem v každém státě odlišný a specifický vývoj. Dále práce rozebírá, co je to vlastně eugenika, čím se vyznačuje a jaké si pokládá cíle a jak se jich snaží dosáhnout.

Eugenika je vědecká snaha o zlepšení lidstva a jeho dědičného základu, toto zlepšení lidstva se uskutečňuje zejména skrze umělý výběr, kdy se snaží zabránit šíření špatných a nevhodných dědičných vlastností (negativní eugenika) a naopak se snaží o rozšíření těch lepších a výhodnějších dědičných vlastností (pozitivní eugenika). Toho se snaží dosáhnout různými praktikami, například zákony upravující nebo zakazující sňatky určitým jedincům, dále segregace či sterilizace těchto jedinců, anebo i obyčejnou snahou informovat veřejnost o možnostech eugeniky.

Práce ukazuje vznik eugeniky Francise Galtona ve Velké Británii, kde byla do eugenického hnutí zapojena zejména střední třída a kde bylo cílem eugenických zákonů a restrikcí především dělnictvo, které se ovšem proti nim spojilo s katolickou církví. Eugenické myšlenky se ve Velké Británii nikdy zcela neujaly, zejména kvůli špatnému načasování, kdy se nejvíce o eugenických zákonech hovořilo v době postupného odhalování nacistického eugenického programu. Dále pak kvůli podezřívavé a špatně informované veřejnosti, která měla zkreslené informace o sterilizaci a byla později nedůvěřivá vůči eugenickým snahám střední třídy.

Eugenické hnutí se rozšířilo z Británie do USA, kde naopak byly eugenické myšlenky a praktiky veřejností většinou kladně přijímány a uzákoněny. Pomohly k tomu zejména americká protiimigrační nálada a značné rasové předsudky, kdy američtí eugenikové udělali z eugeniky řešení sociálních problémů, možnost kontroly nevhodných jedinců ve společnosti a umožnila jim již dlouho diskutovanou regulaci imigrace. Eugenika se zde stala plnohodnotnou vědou a eugenici dokonce zasahovali do politického dění. A ačkoliv USA nikdy nepřijaly sterilizační zákon jako celek, mnoho států federace si tento zákon nakonec samostatně legalizovalo nebo přijaly jinou alternativu, jako segregáční ústavy, zákony upravující sňatky pro některé jedince nebo antikoncepční hnutí. V USA nenastal problém s načasováním, jelikož většina sterilizačních zákonů byla přijata před odhalením německé eugeniky, eugenický program USA sloužil dokonce jako inspirace pro německé eugenické hnutí, ale i přesto si po odhalení nacistických zvěrstev mnoho lidí spojovalo eugeniku s negativními konotacemi. Poté dochází spíše k přehodnocení eugeniky a k jejímu postupnému úpadku. I přesto zde sterilizační a jiné eugenické zákony platily často až do 70. let 20. století.

Bakalářská práce rovněž nastiňuje vývoj eugenického hnutí ve skandinávských státech, které jsou z pohledu historie eugeniky hodně opomíjeny, ale přitom počtem provedených sterilizací mnohdy předčí jiné eugenicky známější státy. Eugenické hnutí je ve Skandinávii spojeno s nástupem a rozvojem sociálních demokratů a sociálního státu, kdy byla eugenika přijímána jako součást budování sociálního státu, měla zlepšit kvalitu skandinávských populací a snížit náklady na sociální reformy a sociální péči státu. K přijetí eugeniky pomohl, zejména ve Švédsku a Dánsku, rozvoj fyzické antropologie.

Eugenika si táhne sebou svou špatnou minulost, ale pokud není zneužívána, může být i prospěšná. Problémem bylo, že byla postavena na špatných premisách, kdy bylo vše přičítáno dědičnosti a téměř vše se považovalo za dědičné, role prostředí se brala v potaz málo nebo vůbec.

Eugenice pomohlo znovuobjevení Mendelových zákonů dědičnosti, ale zároveň jí to i uškodilo tím, že se vše těmto zákonům podrobovalo a upravovalo. Dnes už víme, že dědičnost je mnohem složitější, že se řídí složitými zákony, kdy dědičnost jedné vlastnosti je založena na mnoha genech a musí se brát v potaz i vliv prostředí. Ale v minulosti byla eugenika zneužita a použita proti jedincům, kteří nevyhovovali některé z mnoha státních ideologií, které eugeniku používaly pro své účely.

Dnes eugenika neslouží celým populacím, ale pouze jedincům v podobě genetického poradenství a jako diagnostika pro případný výskyt dědičných a vývojových poruch a vad u plodu v průběhu těhotenství. Ale s postupným a stále se zrychlujícím rozvojem genetického inženýrství můžeme očekávat, že se jednou věda dostane do stádia, kdy budeme moci rozhodovat o vlastnostech našich potomků a upravovat je podle libosti, jak se nám zlíbí. V této době pak můžeme očekávat návrat eugenických myšlenek, kdy se bude svádět boj o to, které vlastnosti jsou vhodné, které ne a geneticky neupravení jedinci budou v nevýhodě, obzvláště pokud budou mít vlastnosti, o kterých bylo rozhodnuto, že nejsou pro společnost dobré. Je možné, že tyto jedince pak čeká segregace, podřadné postavení a celoživotní diskriminace. Můžeme doufat, že se budoucí generace ohlédnou do minulosti a z historie eugenického hnutí a jeho výsledků se poučí.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

8.1 Literatura

Berns, Walter. 1953. „Buck v. Bell: Due Process of Law?” *Western Political Quarterly*. 6 (4): 762-775.

Boas, Franz. 1916. „Eugenics.” *The Scientific Monthly*. 3 (5): 471-478.

Budil, Ivo T. 2003. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. 4. vydání. Praha: Triton.

Budil, Ivo T. 2001. *Za obzor Západu: proměny antropologického myšlení od Isidora ze Sevilly po Franze Boase*. Praha: Triton.

Björkman, Maria, Sven Widmalm. 2010. „Selling Eugenics: The Case of Sweden.” *Notes and Records of the Royal Society of London*. 64 (4): 379-400.

Brožek, Artur. 1922. *Zušlechtění lidstva: Eugenika*. 2. vydání. Praha: Topič.

Darwin, Leonard. 1932. *What is Eugenics?* 3. vydání. New York: Third international congress of eugenics.

Davenport, Charles Benedict. 1911. *Heredity in Relation to Eugenics*. New York: Henry Holt.

Dikötter, Frank. 1998. „Race Culture: Recent Perspectives on the History of Eugenics.” *The American Historical Review*. 103 (2): 467-478.

Drouard, Alain. 1999. „Concerning Eugenics in Scandinavia. An Evaluation of Recent Research and Publications.” *Population: An English Selection*. 11: 261-270.

Field, James A. 1911. „The Progress of Eugenics.” *The Quarterly Journal of Economics*. 26 (1): 1-67.

Fournad, George D. 1929. „Eugenics and Eugenic Marriages.” *Journal of Educational Sociology*. 3 (3): 171-180.

Foustka, Břetislav. 1904. *Slabí v lidské společnosti: Ideály humanitní a degenerace národů*. Praha: Jan Laichter.

Galton, Francis. 1908. *Memories of My Life*. London: Methuen.

Galton, Francis. 1909. *Essays in Eugenics*. London: The Eugenics Educational Association.

Gould, Stephen Jay. 1998. *Jak neměřit člověka: Pravda a předsudky v dějinách hodnocení lidské inteligence*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny.

Hansen, Randall, Desmond King. 2001. „Eugenic Ideas, Political Interests, and Policy Variance: Immigration and sterilization Policy in Britain and the U.S.” *World Politics*. 53 (2): 237-263.

Hrubý, Karel. 1948. *Eugenika: Člověk v zrcadle dědičnosti*. Praha: Jos. R. Vilímek.

Chesterton, Gilbert Keith. 1928. *Eugenika*. Praha: Ladislav Kuncíř.

Kriegerbecková, Jitka. 2005. „Eugenické hnutí v USA jakožto vědecký pokus o biologické zdokonalení lidské rasy.” Pp. 73-114 in *Teorie a dějiny vědy a techniky: Sborník příspěvků z II. doktorandské konference oboru. 23. - 24. září 2005*. Plzeň: Západočeská univerzita.

Larson, Edward J. 1995. „In The Finest, Most Womanly Way:" Women in The Southern Eugenics Movement.” *The American Journal of Legal History*. 39 (2): 119-147.

Mackenzie, Donald. 1975. „Eugenics in Britain.” *Social Studies of Science*. 6 (3): 499-532.

Malzberg, Benjamin. 1930. „Notes on Sterilization and Social Control.” *Social Forces*. 8 (3): 398-401.

Manson, Edward. 1912. „Eugenics and Legislation.” *Journal of the Society of Comparative Legislation*. 13 (1): 123-129.

Oswal, Frances. 1930. „Eugenical Sterilization in the United States.” *American Journal of Sociology*. 36 (1): 65-73.

Pickens, Donald K. 1967. „The Sterilization Movement: The Search for Purity in Mind and State.” *Phylon*. 28 (1): 78-94.

Platón. 1993. *Ústava*. Praha: Svoboda.

Roemer, Ruth. 1995. „The Surgical Solution: A History of Involuntary Sterilization in the United States by Philip R. Riley.” *Journal of Public Health Policy*. 16 (1): 111-113.

Spektorowski, Alberto, Elisabet Mizrahi. 2004. „Eugenics and the Welfare State in Sweden: The Politics of Social Margins and the Idea of a Productive Society.” *Journal of Contemporary History*. 39 (3): 333-352.

Stix, Regine K. 1937. „Eugenical Sterilization: A Reorientation of the Problem by Committee of the American Neurological Association for the Investigation of Eugenical Sterilization.” *The Milbank Memorial Fund Quarterly*. 15 (3): 293-295.

Welch, Melanie K. 2010. „Not Women's Rights: Birth Control as Poverty Control in Arkansas.” *The Arkansas Historical Quarterly*. 69 (3): 220-244.

8.2 Internetové zdroje

Blažek, Vladimír. 2009. „Omyl zvaný eugenika aneb o čem přemýšlel antropolog nad internetem.” [online]. Britské listy. [cit. 25. 2. 2014]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/48620.html>.

Cold Spring Harbor Laboratory's *Image Archive on the American Eugenics Movement*. [online]. [cit. 2. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eugenicsarchive.org/eugenics/>.

Kaelber, Lutz. 2009. Eugenics: Compulsory Sterilization in 50 American States. [online]. [cit. 2. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.uvm.edu/~lkaelber/eugenics/>.

McDaniel, George. 1997. „Madison Grant and the Racialist Movement: The Distinguished Origins of Racial Activism.” *American Renaissance Magazine* [online]. 8 (12) [cit. 3. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.amren.com/ar/1997/12/>.

Relichová, Jiřina, Zbyněk Dolejší. 2006. „Eugenika a genetické testování.” [online]. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 25. 2. 2014]. Dostupné z: <http://svp.muni.cz/ukazat.php?docId=187>.

9 RESUMÉ

The bachelor thesis deals with expansion of eugenics movement in the United States of America and Great Britain, especially in the first half of the 20th century. The main purpose of the work is to describe the differences between the British and American eugenics movement. Whereas in the United States the movement was focused on reducing immigration and on adoption of sterilization laws closely linked to racial prejudices, the eugenics movement in Great Britain presented a middle-class movement which exploited eugenics as a racial strategy turned against lower classes.

The first chapter of the thesis is focused on eugenics and history of eugenics movement in general. Then the study proceeds to the description and analysis of the movement in Great Britain in the concrete critical context. The further goal of the study is to provide an analysis of the expansion and reception of the eugenic movements in the United States.

I was trying to demonstrate and explain the main differences in reception and policy of the eugenics in the North America, United Kingdom and some other countries in Northern Europe (Norway, Finland, Sweden and Denmark) and the problems of adaption on sterilization laws.

10 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: *Francis Galton ve 42 letech*. Zdroj: <http://www.galton.org/> ze dne 11. 4. 2014.

Příloha 2: *Chudá rodina z londýnského East Endu, cca 1900*. Zdroj: <http://www.museumoflondonprints.com> ze dne 11. 4. 2014.

Příloha 3: *Setkání Eugenics Education Society na počest Ch. B. Davenporta v roce 1914*. Zdroj: <http://www.eugenicsarchive.org/> ze dne 11. 4. 2014.

Příloha 4: *Charles Benedict Davenport přibližně v 63 letech*. Zdroj: <http://en.wikipedia.org> ze dne 11. 4. 2014.

Příloha 5: *Carrie Buck s matkou Emmou Buck*. Zdroj: <http://www.eugenicsarchive.org/> ze dne 11. 4. 2014.

Příloha 6: *Budova laboratoří Cold Spring Harbor*. Zdroj: <http://www.eugenicsarchive.org/> ze dne 11. 4. 2014.

Příloha 7: *Lékařská prohlídka přistěhovalců na Ellis Islandu*. Zdroj: <http://www.eugenicsarchive.org/> ze dne 11. 4. 2014.

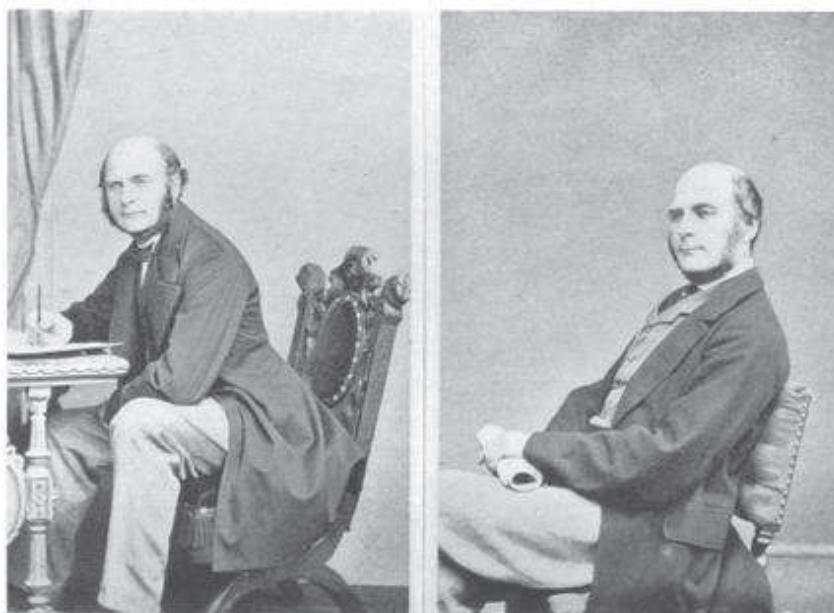
Příloha 8: *Průběh sterilizací ve Virginii v letech 1924-1979*. Zdroj: <http://www.uvm.edu/~lkaelber/eugenics/> ze dne 11. 4. 2014.

Příloha 9: *Budova floridské Colony Farm*. Zdroj: <http://www.uvm.edu/~lkaelber/eugenics/> ze dne 11. 4. 2014.

Příloha 10: *Postup sterilizačních zákonů v USA k 1. 1. 1935*. Zdroj: <http://www.eugenicsarchive.org/> ze dne 11. 4. 2014.

Příloha 11: *Ukázka nordických typů člověka z knihy The Swedish Nation od H. Lundborga a J. Lunnströma*. Zdroj: <http://www.eugenicsarchive.org/> ze dne 11. 4. 2014.

11 PŘÍLOHY

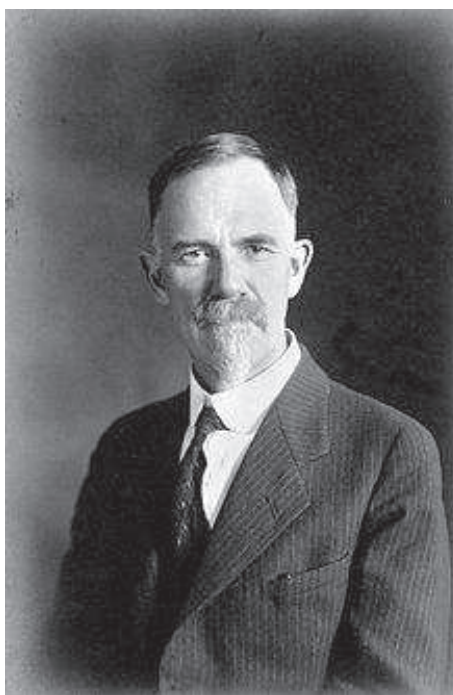
Příloha 1: *Francis Galton ve 42 letech.*

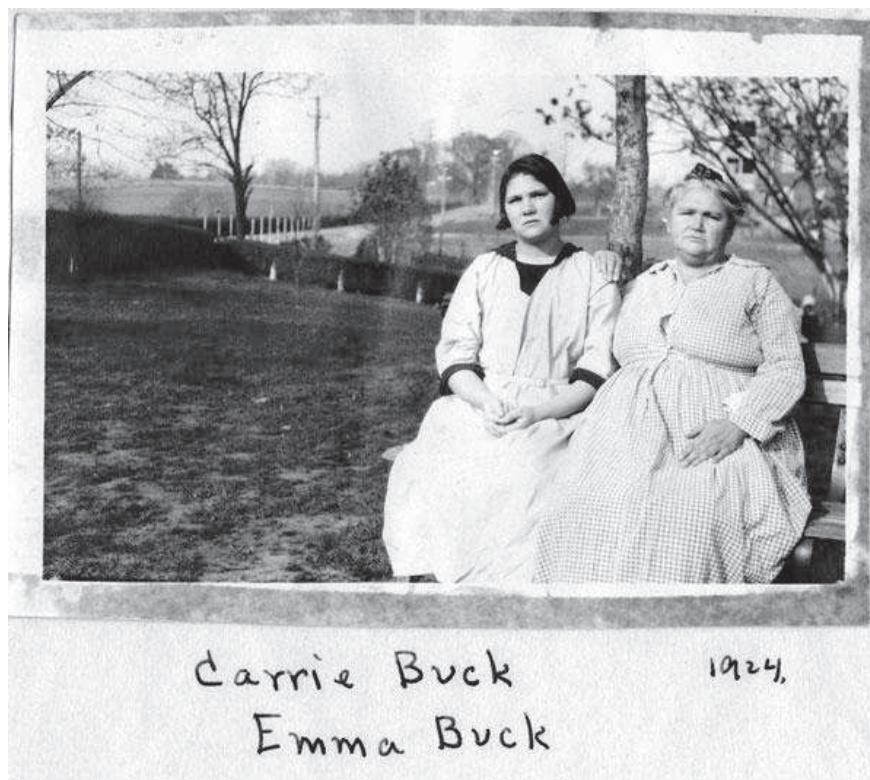
Příloha 2: *Chudá rodina z londýnského East Endu, cca 1900.*

Příloha 3: *Setkání Eugenics Education Society na počest Ch. B. Davenporta v roce 1914.*

Příloha 4: *Charles Benedict Davenport přibližně v 63 letech.*

Příloha 5: *Carrie Buck s matkou Emmou Buck.*

Cold Spring Harbor Laboratory. Noncommercial, educational use only.

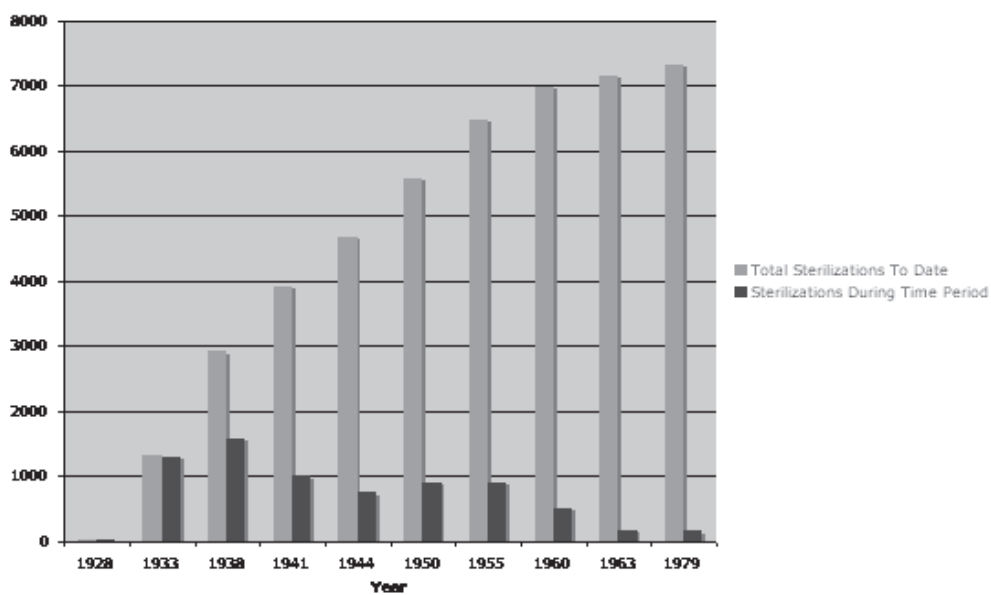
Příloha 6: *Budova laboratoří Cold Spring Harbor.*

National Park Service: Statue of Liberty National Monument.

Příloha 7: Lékařská prohlídka přistěhovalců na Ellis Islandu.

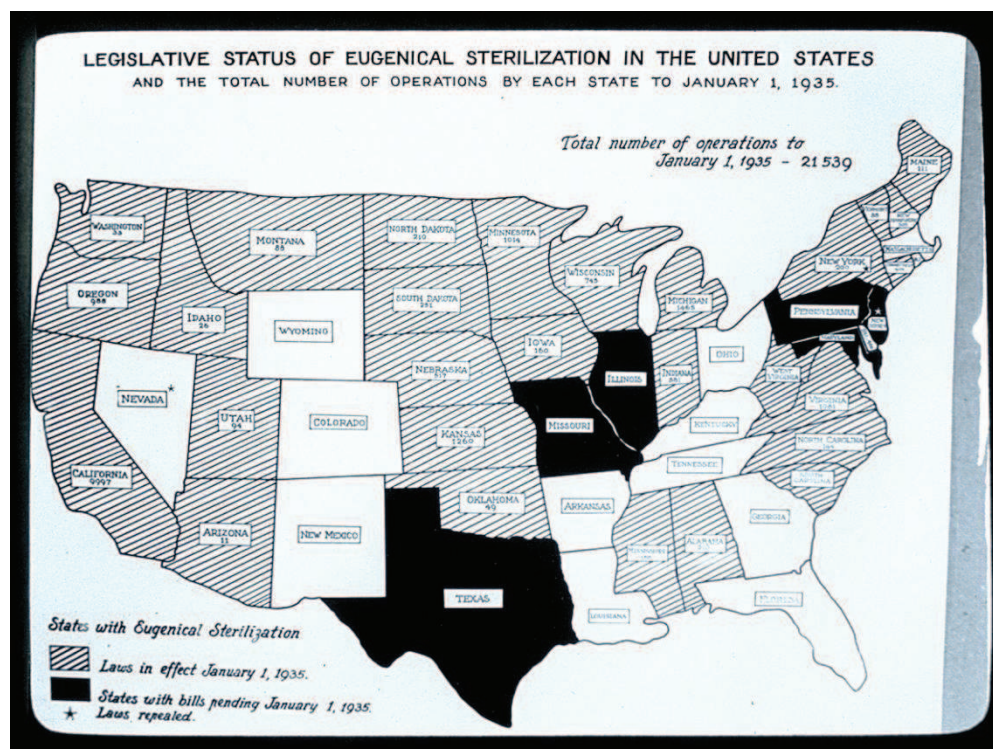
Sterilization in Virginia: 1924-1979

Příloha 8: Průběh sterilizací ve Virginii v letech 1924-1979.

Příloha 9: *Budova floridské Colony Farm.*

Příloha 10: *Postup sterilizačních zákonů v USA k 1. 1. 1935.*

International Center of Photography. Noncommercial, educational use only.

Příloha 11: Ukázka nordických typů člověka z knihy *The Swedish Nation* od H. Lundborga a J. Lunnströma.